

ЛЕОНИД ПОТАПОВ: «БАГШАНАР НАНААГАА БУ ЗОБОГ, АМАРАЛТЫН МҮНГЭН ТҮЛЭГДЭХЭ»

Республикин Президент Леонид Потапов июниин 6-да Москвадаа Буряадынга цийнслэл хото бусажа ерчэн байна. Москвада тэрээ Россиин Федерациин Президент Борис Ельцингэй, Федерациин Республикаиудад толгойлогшонортой уулзаа.

Июниин 5-да Россиин Федерациин Президент Борис Ельцин республикаиудад Президентиүйтгэй уулзажа, пайман оронуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй үнгэрэгдэхэн уулзалга тухай мэдээсээ. Тэрэшэлэн мүнгэ зөөрийн талаар шахардуу байдалтай үнгэрчэн сагтухай энд тусгаар хөөрчлөөн болоо. Борис Ельцин, тэрэний нанамжаар, нарижуулан найжаруулхаар болонои федеративна харилсаанууд дээрэг тогтоо.

Федеративна хэлсээс шэнэлж, социалын политикин талаар тэрээнд захабари оруулха, бюджедүүд хоорондын финансова хариссаануудын элүүржүүлхээ хэрэгтэй гэхэн нэгэн нанамжа Президентиүйтгэй угэх хэлэхэдээ мэдүүлээ. Россиин Федерациин Правительство ишийн тээши эхлэхэн хэнхэй: июниин 24-нээ июлиин 5 болотой Россиин субъектнүүдийг гүйсэдхэй засагай зургаануудтай (Чечен Республике хараада авалтагүйгээр) гүрэнэй финанссын байдал найжаруулха болон федеральцаа бюджедэй мүнгэ зөөрийнээ Россиин Федерациин субъектнүүдийг бюджедүүдээт мүнгэ зөөрийн талаар туналамжа үзүүлхээ гуримууд тухай хэлсээ баталжа, гар табихын Олег Сысув болон Виктор Христенек гэгшдээ даалгаан байна. Ажалай салин саг соонь түлэлгэс хангахын талаар имэрхүү хэлсэндээ тогтагай ёёнэдэн хүтэлбэрийн зургаануудтай баталгадхаа ёнотой гэж Леонид Потапов тэмдэглээ.

Багшанаарта амаралтын мүнгэн, бюджетийн ынчилүүдийн худалмэрилэгшэдээ салин түлэгдэхээ гү гэхэн асуудал журналистикууд табиба.

Буряад Республикин Правительство урдаа табигдаан зорилгоонуудаа дүүргэхин талаар бүхын арга боломжо бэдэрнэ гэжэ Леонид Потапов хэлээбэ. Наяны сагта Буряад Республикаада хэргэгэй 71 миллион түхэриг үтгэхэ байна.

Буряад Республикин Президентын болон Правительствын хэвлэлэй албан.

ФИЛИАЛ НОВОСИБИРСКОЙ ГОСУДАРСТВЕННОЙ АКАДЕМИИ ЭКОНОМИКИ И УПРАВЛЕНИЯ

В г. Улан-Удэ объявляет набор студентов на очное и заочное обучение на договорной основе по следующим направлениям:

Юриспруденция (специализации: гражданское право; финансово и налоговое право; уголовное право)

Финансы и кредит (финансовый менеджмент, налоги и налогообложение, менеджмент в коммерческих банках);

Менеджмент в социальной сфере (здравоохранение, образование, социальная защита и др.);

Статистика (специальность: экономист-статистик, специализация: финансово-хозяйственная, аудиторская, башковская, биржевая).

Адрес: 670024, г. Улан-Удэ, ул. Пушкина 8, каб. 211. Тел. 34-01-38.

ИНСТИТУТ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ИННОВАЦИЙ (г. Москва) (негосударственное, некоммерческое высшее учебное заведение; лицензия №16-002 от 09.09.1996г.)

На основе договора с государственными вузами г. Москвы Институт готовит специалистов на следующих факультетах:

- государственное и муниципальное управление;
- экономика (менеджмент, бух. учет, аудит, финансы и кредит);
- юриспруденция;
- социология;
- психология;
- художественный дизайн;
- дефектология.

Институт выдает диплом государственного образца. Срок обучения на базе общего образования - 5 лет, средне-специального и высшего - 2,5 года.

Обучение платное. Прием по результатам тестирования и собеседования до 31 августа 1998 года.

Наш адрес: 670000, г. Улан-Удэ,
ул. Советская 30, каб. 18.

Тел.: 21-36-44, 22-58-08.

УРДАГАЙ

Зэдийн аймагий Алцагай нургуулиин 75 жэлэй ойн баяр шоншиг 19-дэг угловийн 10 сагтаа эхилхээ. Элээб үедээ багшалтан, нургуулии түүргэхэн зоншиг нийнээртэй уринабыг.

Эмхицдээлэй комитет.

Л.В.ПОТАПОВАЙ АСУУДАЛNUУД БА ХАРЮУНУУД

1. Танай программа соо хэлэгдэхэн экономическа талаар Буряадай бээс даангы байгаа юн гэхэн удхатай? Бидэнэр дээрхээ мүнгэ абадаг, тиймшэв баян регион бэш ха юмбыди.

Дотаци абадаг гэжэ цэртэйшье хаа, үнэн дээрээ тиймэ бэшэ. 1996 ондо, жээсэлээр, бидигэр 900 миллиард түхэриг налогуудын түлөөбиди, 860 миллиард түхэриг трансферт абаха ёнотой байгаади. Үнэн дээрээ ганал 500 миллиард абаади, бэшьшень - ссуда болон урьналамжын түхэлээр. Федеральцаа бюджедэй доношуудын гээ хаа, тон зүб.

2. Түбтэй түлөөлгэнүүдээ амьярлуулан хубаарилха тухай шэнэ Хэлсээн бидэнэртэ юндээ хэрэгтэй! Буряад орон иимэ Хэлсээ эгээл түрүүлэн үнинэй баталанхай ха юм.

1995 ондо иимэ хэлсээн баталагдаад, тодорхой үүргээс дээрээ дүүргээ. Мүннеэдээр, мун ерээдүйдээ өөхэдэйнгээ байгаалин нөөснүүдэе өөхэдэе эдэхэдэмийн, инвестици гүйсэд хэмжээндэ хабадуулхадампай, гадаадын дэлгүүртэ гаражадампай шухала арга нүхэсэл болохо ондоо Хэлсээн хэрэгтэй.

3. Буряад ороние Россиин зүүн зүгэй худалдаа наймаан шэнэ гуламтаа болгохо гэхэн Танай программа соохи бодомжо юн гэхэн удхатай?

Буряад орои Ази түбин тудадаа наймаанай гол замууд дээрээ, Транссибирээр баруул зүгнээ зүүн зүгхүртэртэй иргэдэл булуу тайгаар географическая байдалтай. Хойто зүгнээ урда зүг руу - Хяагтаар дамжан Хитадай урда портнуудтаа түмэр зам хүрдэг гээшээ. Энэ байдал хэрглэхээ хэрэгтэй. Буряадай ерээдүйдээ хүжжэн ынчилүүдэйн хүжжөөлгэтийн бэшэ, харин бүхын Россиин орондо эд бааранай «склад» бологтой, зүүн ба баруул зүгүүд руу эльгээгдэхэн ашаанай бүхын перевалочна бааза болгохо ушартай холбох хэргтэй.

4. Буряад орондо ямар юнэмэн ашаар худалмэрийн шэнэ нууринууд байгуулдажа, шэнэ үйлэдэбэрнүүдэхүүгээдэж магад гээшбэ?

2000 ондо Буряадай дэбисхэртэй Эрхүү (Ковыктинская газоконденсантна хэбтэшэ) - Хитад, гэхэн газопроводий участогай барилга захалагдаха юм. Газопроводий үндэхээр хангаглын олон тоото үйлэдэрийнүүдэйн байгуулдажа, Буряадай хүдэвэгэй районуудтаа үргэл хэмжээндэй газифици эхилэгдэхээ. Гэхэнээс гадна наяны сагта Тюменьцээ Алас Дурна хүртээр Буряадай дэбисхэр дээгүүр гарахаа нефтепроводий барилга эхилэгдэхээ. Энэ хадаа манай Буряад орондо худалмэрийн гарбаадмийн шэнэ нууринуудын бии болгохо, Республикаанскаа бюджедээгээ сэхэ мүнгэ зөөрийн оролгын хангаха юм.

5. Байгал нуурье манай олзо дээшэлүүлгэдээ хэрэглэжэ болохо гү? Энэ эрдэн

зэндэмзниие дэлхэйн аша тунаада үлөөхэ гээшмийн юрээдээ түлбэрэгүү шахуу ха юм?

Хэрэглэж боломоор. Байгал дээрэ сүлөө аяншалгын зони (хүнгэлэлтэй палог тохолготойгоор) байгуулхые дурадханаб. Известици хабадааулжа, хүсээ сэхээ инфраструктура хүжжөөлгэдээ зориулагдахаа. Байгалдээр дотоодын, мун уласхондийн аяншалга байгуулха шухала. Энээй ашаар байгаалин хоморий шүүгээдээгээрээ мэтэ үлөөдэхээ, гэхээтий хамтаа республикаанскаа бюджедээ тоон ехээ олзо оруулха бэлэй.

6. Буряад ороние бидээ хэннэхамгаалхай ёнотойбиийдээ Хэн тэрэниие дайлан абаахаяа наанабай? Республикаада харша хүснүүдэйбүлэглэл бинигүү, али энэмийн юрэл наанаангаа баталанхай ха юм.

Газопровод болон нефте-провод барилгын хараалалга хадаа тон ехэ мүнгэн гээшээ. Гэхэнээс гадна Буряад орондо промышленнаа үндэхээр алтай, уран, нефрит, үнгээгээ металл эрштэйгээр олзоборилдохоюм. Буряадай экономическаа налбаралгаяа уданшье гүй тийлахдан, тэрээсээгээ ороной, мун харин томо капиталаа амтад зүйлээгээ болох гүй даа. Байгаалин нөөснүүдэйн шүүлэхийн үлөөхөө олонхийд хүсэнээ. Буряад ороние хулгайдай оруулхагүй, экономическая налбаралгаяа баяшуудаа ишмэлээ олзо асаралгада бэшэ, харин республикаада бүхын ажабайдалай хэм хэмжээс дээшэлүүлгэдээ зориулагдахаа ёнотой.

7. Буряад ороние Танай хүтэлбэрийн үедээ илангаяа дэлгэрэн наркоманийтаяараар тэмсэхээ гээшбэта?

Наркомани хадаа бүхын Россиин үүлэй хөсрүүрбай туршада тон хүндэ хохидол болоно. Харин капиталийн ороние оюун сэдэхэлэй болон бэс маахадай талаар, илангаяа залуушуулье хюдан хороохо, хүн зоной ухаан бодолын манаруулха гэхэнээ бэдлэгтэй холбоотой. Юршийдээ, арад зонийн генофонд сэхэх хохидодо оропо. наяны болотор наркоманийтай хэндээ эдхихийгээр тэмсэгүй, харин мүнөө, хүн зоной хүн түхэлээ алдлалгын айхабтар ехэхэн эхийн болоходо, засагууд сошордомо дохёо наяруулаа ха юм.

Мүнөө наркоманийтай тэмсэл тухай федэральцаа хуули аблажаа байжай. Гэбээшээ тэрэмийн түрүүлэн наркомануудтай хохидолдоорогшодтой тэмсэлдээ зориулагдахаа. Би Федэральцаа Совдээдээ шүүлийн харжаа үзэхэ ба энэ үзэгдээлэй шалтгаалттай хүнүүдэй ядарал зоболон дээрэ баяжажа байжан наркомафитай, нарко-хэрэг үйлэдэгчидээ тэй тэмсэлдээ гол шалтгаалын зориулах.

8. Гэр бүлэг тухайгаа хооржээ үгтэ. Гэр соогоо хэнэээн бэ - Та гү, али намгантай гү?

Бүлэ соогоо би эзэнби. Гэбэшье гэр соогоо эзэн - намгами, Ниша Сергеевна. Ажайши талаар юу хэнэб - би хуу найшаадагби. Миний хөх сүлөөн үтгэ - бүхын сагаа хүдэлмэридоо үнгэрэнэб.

9. Танай ажабайдалай хараа ямар бэ?

Түрэл оронийгоо ба Буряадай аша тунаада ажаллаха, ажаллаха, ушоодахи ажаллаха. Мүнөөнэй мэтэ иимэ хүндээдээ сэгтаа хажуу тээ наанаа амар нууцай хэрэгтгүй, бүхын дүйнээрээ, эрдэм мэдээсээ, шадабаряа эсээгээ орондоо, арадаа алба хэлгэдээ зориулаха. Мүнөө амархаа саг бэшэ, унжагтуулагдаана шахардуу байдалнаа хамтын хүсөөр гараха шухала. Гараха аргануудын бидээ тодорхойлоонхойди.

10. Танай политическэ хараа ямар бэ?

Ямаршиг сагта гол хараадаа этигэгги коммунист байгааб, байхашьб. Форыгээ хуушарсан политическэ бодолтой хүнбэгээ гээ тоолодоггүй. Социально-экономическая реформонууд ба дэлгүүрэй харилсаанууд хэрэгтэй гэжэ бодогдги. Президентий байхаа үеэдээ партидаа гол хүнүүн байгаа болоулааб, юуб гээл Президентий хадаа политическэ партияа болон ямар идэгээ тээшийн цэргэлгээдээ дээгүүр байхай, үндэхэяянаа социалыа бүлэгэлэнүүдэй политическэ хараануудай талаар илаагүй бүхын зондоо оюун ухаанай нүдэр, эсээгээ мэтэ байхай жишгээтийгээ тоолон.

11. Ухибууд тухайгаа хооржээ үгтэ. Тэдэнэртээ юндууд тухалдагтуйбай?

Татьянаа басагами 35 наатай, форын гэр бүлэгтэй. Новосибирский университетийн физико-математическая факультет дүүргээд, математагий диплом аабаа. Владивосток хотодо худалхээр эльгээгдээд, мүнөө тээдээ институтда ажаллаана. Алексей хүбүүн 27 наатай, офицер, Минский Суворовский училищи, Харьков хотын тайкова дээдээ командаа училищи дүүргээ. Германида алба хэсээ. Сэргүүдэй гаргаганайын удаа табигдаад, дахинаа наанайнгаа зам бэдэрээ. Томохэмжээгэр абаад үзээлээ, үнэхөөрөө ёш би хүүгээдээ тухалдагүй, өөнэдээ тээдээртэ түхээрэггүй. Тээд сэдэхэлээр хатуу харам дээрхэнээ бэшэ, би

А.КОРЕНЕВТО 17 АСУУДАЛ

1. Александр Степанович, түрэнэй предприятии салин авдаг директор байгаад, «реформын» хэдэн жэл соо бурядай эгээл баян хүнүүдэй нэгэн болоот. Энэ баяжалын тайлбари ямар гээшб, ямар аргаар, хэнээ мүнгөөр бэлүүлэгдээ гээшб?

2. Александр Степанович, Танай хубин байдадаа, мун худалдаа наймаанай ажал дуулгада олон жэл соо сугтаа худээдэг Анна Скосырская ямар нуури эзэлдэг юм? Энэ ханийтайнай танай намган зэсдэг юм гү?

3. «Мерседес» авахын Россия Федерациин Президент аягүйрхэдэг. Та шадаат. Салингаараа гү, али ондоо аргаар худалдажа аваа гү?

4. Александр Степанович, Танай нунгалтын урдахи бурядын эргээлгээгээ гэжэ хэвлэлтийн хэдэй мүнгэнэй болодог юм? АВРЗ-гэй ажалшадай салинай хэдэй хубин танай халаанай хурналистишуудаа ошодог бэ?

5. Александр Степанович АВРЗ-гэй ажалшаа эхэнэрүүд тание сүүдээт үгөө гээшэнь бүтгүү?

6. Александр Степанович, директор байхаа үедөө хэдэй зонийн ажалнаан гаргажа, үнэн дээрэн «үйлсэд» хябага гээшбтэ? 5 мянган зон эзжэ бодото гэршэлэгшэдэй хэлэхээр гү, али танай түншлэгшадай 500 гэжэ хэлэхээр гү?

7. Бүхын Бурядадай Президент болохо гэжэ эрмээлэлтий байхадаттай АВРЗ-гэй худэлмэришэд ба тэндэхи тохондо нуугшад ижинийн 21-д танда юнцаа үгэхэ хүсэлгүй гээшб?

8. Александр Степанович, «Социумбакын» хохидоон нунгын хадагалагшад тайв түлөө дуугаа үгэхэ гээш гү, юу гэжэ нанантай? Хээз Таскосырская хоёр тэдэгтий тоосохобта?

9. Александр Степанович вэйндоо Бурядадай олонийнте?

Тание ганса локомотив-вагон захабарилгын талаар мэргэжлэлэн биш, үшвэв академик гэжэ тайхан мэдээ. Тэрэмний ямар академи гээшб - «Рога и копыта» түхэлэй гү, гоццүү болохын тута хэдэй мүнгэ туулбэрт?

10. Танай хэрэгүүдье алдаглахадаа, будын шажан хүндэлдэг хүн байна. Хээзэнхээ тимийн мүргэлэш болобот, хэр удаан будын шажандын улхээ гээшбтэ?

11. Засагай газарт худэлэнхий дүршэлгүй, директорийн үүргэ бэлүүлжэ шадаагүй һэн хойноо Президентын «хубсаан» Тандын хэдээгээ гэжэ һэжээгэнэ хэбэртэйт. Яхадаа хоёр шандагаа намнабат? Юндаа Бурядад Республикин Президентэдэд кандидат ба Арадай Хуралай депутатадаа кандидат болобо гээшбтэ?

12. Та Республикийн промышленгүүдийд ба олзын хэрэг эрхилэгшэдэй холбоо толгойлан. Трикотаж бүдэй фабрикаада ямармаг нээлгын үүсчэлэш болонот, гэвшье хотын дэлгүүрүүдээ түригдэхээ хойшио гараат. Буряд Республикийн Президент болоод үүсчэхэн хэргүүдтийн Бурядай дэлгүүрүүдээ мухардуулхаа гэжэ нанапагүй гүт?

13. Танай заводийн худэлмэришэдэй хэлэхээр, Та хэрээгэй поён байна: ажалшадаа гам хайрагүй, газаашаны үдээштэ, салинай ороондо үнэтэй эдээс хоолой зүйлүүдье ажалнаан бааланат, шүүмжэлүүлхээ дурагүйт, эдээнээрээ хэлсэжэ шадаагүйт. Республикийн хэмжээнэй хэрээгэй нийн болохоо хүснэгтэй гүт?

14. Скосырскаяятай сугтаа АВРЗ-гэй дэбисхэр дээрэ олдонон бүхын юумын худалдаатай. Хэнтэй республике худалдахайа байна?

15. Хайшан гээд пээги доро эдээб шажандаа һүгэдэжэ шадаан? Али элийнсүүдэйнгээ шүтэлгүүх болоёд, засагтаа орохын түлөө будын шажан баримталагша, буряд хэлэхээр гээшб?

16. Хэр оло дахин ба юнцаа һүннидээ саад сэсэрлигүүд, огородууд соогтуу сэигэн ябанат?

Хайшан гэхэдээ һүннин тэндээ Одигитриевск һүмийн хажуудаа ерхэн байбаа гээшбтэ?

17. Танай олон дабхарта ордон тухай хөөрьт. Танай коттеджийн барилга хэдэй мүнгөөр сэргэгдээб?

Харшалагдаан һүзэгшэ, широндо нууцан «ахайхан», мунөө сагай Иван Сусанин нэгээ зэргэ турбан дүрсэлтэйгээр нунгагшадай урдаа харагдахаа гэжэ Бурядад Республикин Президентэд 13 кандидадуудай пэгэн нунгалтын урдахи тэмсэлдээ эрмэлзэн.

Энэмийн хэн бэ гэхэдэ, 41 нахатай Валерий Шаповалов, урдань КГБ-гэй майор байна, гэмтэн гэжэ иэрлүүлэн хүн. Мүнөөшье нунгалтын кампанида

телерадио-интервью тухай мартаа гээшэ хэгэ нанаахаар.

Шаповаловий мүнөө үснин нунгалтын урдахи хөөрөөнөн уншахадаа, буруу нанаанаа гээшэ гүб гэжэ маргаан бодол намдаа түрөө. Тээд урдань Бурядадай КГБ-гэй хүтэлбэрилэгшэд байна, мүнөө Москвада, Астраханьда ба Улаан-Үдээдэ ажануудаг зонтой телефоноор хөөрэлдэхэнэйм нүүлдээ маргалгамни дэгдэн ошобо.

Өөрүгэе нэгдэугаар

хэмжээндэйн зураганаа гэжэ хэлэлтэй.

Үшвэв баримтануудые дурдая. Түрмэдэ нуухадаа, бултание байлгадаг камерада нуугааб гэжэ кандидат бэшэнэ. Худал. Шаповалов мүрдэлгэ доро байхадаа, мүрдэлгын изоляторий 106-дахи камерада нуугаа, эндэн имагтал хуули хамгаалгын зургаануудтаа хүдэлэнхийн хүнүүд, Россин армиин офицерийн байлгададаг.

Нонин юумэн гэхэдэ,

ГЭМТЭН НЭРЭТЭЙ ААД, БУРЯД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ БОЛОХО ХҮСЭЛТЭЙ КАНДИДАТ

* НУНГАГШАДТА

УРЬХАНУУДЫЕ ТҮХЕЭРНЭ

хабаадаа үедөө Валерий Шаповалов мүрдэлгэ доро байна гэжэ онцолхой. Республикийн прокуратурлын ИТАР-ТАСС-ай корреспондентдээ хэлээнхийн сноор Шаповалов бүлэг зонтой хорото хүсэлөөр урид хэлсэн, хүнэй найдабари мэхэлэн ашаглажа, нэгэнтэ бэшэ ехэ хэмжээнэй эд зөөри хулгайлсан гэжэ гэмнэгдэн.

Тэрэ зуураа Бурядадай олонийнтийн мэдээсэл тараадаг бүхын хэргэсэлнүүдээ «политическэя реклами» эрхэ ёнор» гэхэн тэмдэгдоро, «изэх хүндээз ёнолном» гэхэн иэртэйгээр олон юумэ найдуулсан, аллас найхан бодолтой (романтик) гэжэ нюдээ бүрлүүлэн Шаповаловий интервью-хөөрэлдөөн ба тэрэнэй командын гаргажаан буклет («1-дугаар кандидат» гэжэ бээс нээрэхэн) олон тоотойгоор барлагдана. Мүнөө болотор эдэ мүрнүүдэй автор Валерий Шаповаловтай, үшвэе тийхэдээ Александэр Коренев, Сергей Пронин гэжэ кандидадуудтай найн харилсаатай байгаа юм гэжэ тэмдэглэхээ хэргэгтэй. «Шаповалов и К» гэжэ мүрдэлгын хубин фирмийн түрүүшүү алхамууд тухай, уголовио «сэргэй-транспортна хэрэг» үүсчэлэг, урдань чекист байнаан хүнине барика хаанан тухай, мун тийхэдээ тэрэнэй эрхэ збдэлэгэ тухай ИТАР-ТАСС-ай хэлхээ холбооной утааадаа дамжууламши ганса бэшэ.

Сэргэй-транспортна хэрэг баримталаагдай байнаан гэжэ болоулагдаа һэн гэжэ үнэнин хэлэхэ хэргэгтэй. Гэбэшье тэрэ хоёр шалтагаанаар «бутаран» налааны байна. Нэгэдэхээр, эхин шатын мүрдэлгэ бэлүүдэг зургаануудай олон зүйлүүдье нэгэ зэргэ динилэхээ гэжэ хүсэнхийн болоо. Харин гол шалтагаанаар: энэ үедэ Россия шенэ Конституции абтажа, эрхэтэй өөртөө эсэргүү гэршэлхэгүй гэхэн эрхэтэй гэжэ тогтоогдоон байна. Тобшолон хэлэхэдээ, Шаповаловтай хамжажаан нүхэдэйн гэмэй мэдэрэлгэпүүдье сүүд хараадаа баагүй.

Мүнөө Шаповаловай нунгалтын урдахи урланууд болон нэрэ хүндэ тухайны хараадаа үзэе. «Гуурхаар бэшэнхийн юмэн хүхэрээ хуули бусаар тобшолходо, Санжиевай, Голдохоновагай, Жарковагай ба Тиванчикын гэр түүнчдээ хуваагаа гээшбтэ?

11. «Шамад» гэжэ хубин предприятийтай баталсан хуули бусын эзжээнүүдээ тэхэдэй та хэдэй процентын абаа болонот?

12. Юндаа мэр байхадаа, Россия Федерациин Конституции ба буряд Республикийн Конституци оло дахин эбдээ болонот? Ямар тэрээр?

13. Нунгалтын урдахи нэгэ хөөрөөндээ өөрүгөө үзэн сэхэ хүн гэжэ буулгандыг тухайгаа хэлсэт. Олон ушар баримтанууд оидоо юумэ гэжээндээ. Алиниин худал гээшб: ушар баримтаа гү, али Та?

кандидат гэжэ тоолодог энэ тушаал булялдагшии нунгалтын урдахи хэблэмэл бүтээлнүүд худалай үндээх холин худхадай. Төнхэдээ хараад үзэти: КГБ-гэй дээдээ нургуули эрхим сэргэлтэйгээр аүүргэнэ тухайгаа мэдээсэл Шаповалов яхадаа тараана гээшб. Энэй худал гэжэ Республикийн түбэй нунгуулиин комиссидаа гэршэлийн. Гэбэшье нэгэ дахин худалаар хэлэхэн кандидат улаанхатажа захалаа хэбэртэй. Танай бэшэнхэн баримтануудаа хуулан харуулаа: «Миний эрхилэн ябуулсан хэрэгүүд (албанай гэжэ тобшолоё) аюулгүй байдалай талаар министрствын архив суд залуу худалмэрилэгшэдэй нурахаа дүршэлэй түншлэгээ түүнчээ байна ёнотай.

Валерий Анатольевич, КГБ-гээ Таймэш шалтагаанаар (тапай өөрынгөе гараар бэшэнхэн ёнор) гараагүй юм алтадаа: «Энэ зургаандаа би алдуугаар ороо хүм, миний ажадаа ямаршье туйлалтануудай үгүй байнаан ушар энээсийн гэршэлийн». ФСБ-гэй архив соо танд хабаатай саарлааны дансанууд хадагалагдажа болоо юм бээсээ. Миний нанаахаар, танай хэхэн тулгуурхан хэрэгүүдэй түлөө зэмэлэлтэ, ихэлтэнүүд тухай захиралтануудай хуулбаринууд тэндэй байна ёнотай.

Ямаршье үндээх баримтагүйгээр хүнине паручникаар уяжа, сүүдхэ баринаан тухайгаа гү, али тушаалай эрхэ үлэмжэ хазагайруулан, түрэлэйнгээ хүнине эльгээхээ гэхэн шалтагаанаар пассажирска самолет буулганаа мартаа гээшб гүт?

Имээ юмэнэй үгүй наань, Бурядад Республикийн ФСБ-дэ сэргэй бүридхэлдэ бэшэ, Ивалгын райвоенкомадта бүридхэлдэ байдагаа уншагшадта хайшан гэжэ тайлбарилхай байна. Аюулгүйн зургаануудай ветерануудай хэлэхэнээр, онсо ушарнуудтад ингэжэ бүридхэлдэ абадаг юм. Тобшолон хэлэхэнээр, хүгээж ажалнаа муу нэртэйгээр гараанаа шарта. Уголовно хэрэгүүдэй нэгэндэйн эли тодор ингэжэ бэшэндээтий: «Элдэх налихай ябадалдаа дуратай, өөр тухайгаа үлэмжэ бододог, өөрүгөе шүүмжэлхы бэшэ ёнор».

Бурядад гол хуулинуудай дүримүүдье сахидаггүй хүн тэрэнэй найдуулгын бээ дээрээс абанаа президент боложо шадахаа гү гэхэн асуудал гарана. Нунгагшаа болоулухадаа тийхэдээ бэлэй. Энэмийн үльгэр баримтанууд бэшэ.

Россия ба Бурядад гол хуулинуудай дүримүүдье сахидаггүй хүн тэрэнэй найдуулгын бээ дээрээс абанаа президент боложо шадахаа гү гэхэн асуудал гарана. Нунгагшаа болоулухадаа тийхэдээ бэлэй.

Валерий Шаповаловай хуули бусын хүн, уголовно гэмтэн гэжэ нээр бүхээр няяданхай. Энэмийн ондоо, амараа хеөрэлдэе. Тус кандидадай штабта мүнөө худээдэг зон тухай хөөрэхбди, өөрынгөе урдаа хараха хүн тухай тэдэнэй хэлэхэй буулгай харуулхади.

Сергей ТРОФИМОВ,

ИТАР-ТАСС-ай корр.

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТЫН ТУШААЛДА ДЭБЖУУЛЭГДҮЭН КАНДИДАДЧУУДАЙ АНХАРААДА

Би, Андрей Георгиевич Громов, Буряад Республикин президентын тушаалда дэбжүүлэгдэхэн бухы кандидадуудта хандажа, «Буряад Республикин президентын үнгагланууд тухай» Буряад Республикин Хуулиин наринаар сахин, үнгүүлиин кампанийн үнгэрэгхэйс урьалинаб.

Үнгаглын урда тээ идхалгын хүдэлмэрийн үед нэрэ үндэсээ алдаха, бие бөөс доромжолх, ямаршье үндэхэ баримтагүйгөөр хэн нэгээс нэрэ үнрагүй муушалха, хуурмаг нураг суу тарааха гээшэмийн ехэл таагүй, үзэмжэгүй ябдал гэжэ мэдэхэх эхрэгтэй. Юрэдээ нимэ аяг аашануудыг гаргахая болиел гэжэ нацуулха байнаб.

Эгээн түрүүн үнгагшадта, тийгээд өөндөтөө үхидэтгэйгээр хандажа нураял!

Кандидадуудай бодолгүй ябдалнууднаа уламжалаа, республикаад ажануугшад засагай дээдийн зургаануудта, тэрэ тоодо президентын үндээр дээдээ тушаалда этигэл найдабарийн бууража магадгүй гэжэ мэдэхэх эхрэгтэй.

Үнгаглахаадаа политически «наадан» бэшэ. Тэрэцдээ айхабтар харюусалгатайгаар хандажа, өөндөнгөө дураар шалчон хандидадай түлөө дуугаа угээл!

Андрей ГРОМОВ,
Буряад Республикин Президентын тушаалда кандидат.

Манай Буряад орондо республикин президентын үнгаглахаадаа үнгэрэгтэгдэхэн гээшэ. Мүнөөмнай ганса федеральна түбүнөө тушааламжа хүлеэн, гарцаа гарбайгаад л байха саг бэшэ. Регионай засагай ухамай, хүбэлгэн хүтэлбэрийн зоной ажабайдалай хэмжээн үнгаглахаадаа гэжэ зүб хэлсэдэг. Тийхэдээ республикин президенттээр эгээн бодомжотой, түргэн хурсаа ухаатай хүн үнгаглахаадаа ёнотой.

Эдээ хоолшье, хубсаана хунаршье элбэгтээ элбэг шэнгийн аяг, олонхи хүнүүд мүнгэнэй хомордоо уламжалаан, тэдэнишиг ажажа шадахагүй байшана. Тойроог ажалгүй дэлгэ... Юумэ үлээбэрлэнгүйгөөр, ганса худалдаа наймаагаар, коло харайхагүйш.

Иймэ орёо хүшэр байдалда хайсан гэжэ ажамидархаб? Тулюур байдалнаа яагаад мултархаб? Эдээ болон бусад асуудалнуудта мэнэ гэхээр бэлэн харью үгтэхэгүйн лабтай. Тээд юрэл харью хүлеэгээд үнгаглахаадаа болоо наамнай, хэрэг бүтэхэгүйл, байдал наижархагүйл. Мүнөө маанастаа эгээн шухала асуудал гэхэдээ, үнгаглахаадаа нэгэ хүн шэнгээр ерэжэ, наиданан, үнэн зүрхэндээ этгээндэхэн кандидадай түлөө дуугаа угэхэ уялгатайбди.

Байдалаа һөртээн хүгжөөхээ гэбэл, ажалаар хангажа шадаха, салин, пенси саг болзор соонь түлэхэ арга боломжонуудыг байгуулха толгойлогшыг үнгаглахаадаа тухайгaa хүн бүхэн наин ойлгоно. Президентын тушаалда кандидадуудай программанууд аргагүй ехэ наидуулгануудтай, сэсэн үгэнүүдтэй. Хэниин хэн гээшэб гэжэ тэдээн сооноо ойлгохоньшье бэрхэтэй шэнгий.

Кандидадуудай дундажаа Андрей Георгиевич Громовой аалин даруй зан элеэр харрагдана гэжэ тэмдэглэлтэй. Бусад кандидадуудыг хараад үзэхэдээ, бие бөөс доромжолх, нэрэ үнрагүй муушалха үзэгэлнүүд угаа олон. Иймэ таагүй аргануудыг хэрэглэхэдээ, үнгагшадта хүнгэгүйгөөр хандажаанаа мэдэрнэгүй, ойлоногүй гээшэ гүй? Ямаршье ушарта

* «ОХИН ДУНДАА ЯБАНАЛ»

томуоотой, түбүн байха, эгээн түрүүн өөртөө хүндэтгэйгээр хандажа хэрэйтэй ха юм. Иймэ шэнжэ шанартай кандидадуудай хомор байханаа халагламаар байна.

Президентын үндээр тушаалда дэбжүүлэгдэхэн кандидат хадаа түбүн түрүүндээ үнэн сэхэ абари зантай, үнргуули үнгартаай түрүүг бэрхэ мэргэжэлтэ байха ёнотой гэхэн эрилтэнүүдэг табинабди. Эгээл эдээ эрилтэнүүдэг Андрей Громов тааралдана гэжэ баталхаар. Урдаа табиан зорилгоо заатаагүй дүүргэдэг, хэлэхэн үгээвэх хүрэдэг гэжэ тэрэндэх бухы ажабайдал, ажал хэрэг гэршэлэн харуулна.

А. Громов гурбан дээдэ үнргуули дүүргэнхэй: Улаан-Үдын технологическая институт, Ю. В. Андроповой нэрэжээтэй Краснознамённо институт («Уласхороонын харилсаанууд» гэхэн мэргэжэлээр), Америкын Холбоото Штадуудай Колорадын университэдэй дэргэдэхийн экономикин институт. Иймэ бэрхэ мэргэжэлтэ республике удаарабад, ажал хэрэг урагшатай ябаха һэн гэжэ наанаар. Андрей Георгиевич барилгагашье, гүрэнэй аюулгүйе сахилгын комитеттэйн хүдэлжэ үзөө, США-гай финансова эмхи зургаануудта стажирковко гарцаа, Буряад Республикин Министрийн Словэдэй түрүүлэгшын консультант ябаа. Мүнөө гүрэнэй бэшэ пенсионно жасын гүйсэхэхий директорэр амжилттай наанаар ажаллахаадаа.

Андрей Громов хэнхээшье дуудынчны бэшэ, бээс даанан кандидат мүн. Тийм һэн тула Буряад ороной араа зоной нэрэ хүндэтгэй ажабайдалай түлөө оролдох зорилго урдаа табина. Элдэб янзын туршлага һээлгэнүүдэй саг үнгэрөө, мүнөө тоб гэмэ асуудалнуудыг тарьшигүй шишдэхэн бэлүүлхэ айхабтар

зоотехник, Забайкалиин хониной шэнэ үүлтэр байгуултан авториуудай нэгэн, эхэн - Екатерина Антоновна республикин габьяяатаа ветеринаар юм. Тиймээдэ кандидат, тэрэндэ бүлээ республикин хүдөө ажакын бухы хүндүүлхэй асуудалнуудыг үнэн мэдэхэй. 1994 ондо «Бурятия» гэжэ гүрэнэй бэшэ пенсионно жасын директорэр хүдэлжэ эхилхэдээ, хэдэг эдэбхи абылас харуулаа һэм. Жасын мүнөөнэй амжалта - А. Г. Громовой габьяяа гэжэ хэлэбэл, алдуу болохогүй. Хуули ён, дүрим зохёон абааха, тодорхойло талаар баян дүршэлтэй. Буряад Республикин президент болон правительствуин хоорондохи хэлсээ тодорхойлого дээдээ үнргуули дүүргэнхэй: Улаан-Үдын технологическая институт, Ю. В. Андроповой нэрэжээтэй Краснознамённо институт («Уласхороонын харилсаанууд» гэхэн мэргэжэлээр), Америкын Холбоото Штадуудай Колорадын университэдэй дэргэдэхийн экономикин институт. Иймэ бэрхэ мэргэжэлтэ республике удаарабад, ажал хэрэг урагшатай ябаха һэн гэжэ наанаар. Андрей Георгиевич барилгагашье, гүрэнэй аюулгүйе сахилгын комитеттэйн хүдэлжэ үзөө, США-гай финансова эмхи зургаануудта стажирковко гарцаа, Буряад Республикин Министрийн Словэдэй түрүүлэгшын консультант ябаа. Мүнөө гүрэнэй бэшэ пенсионно жасын гүйсэхэхий директорэр амжилттай наанаар ажаллахаадаа.

Андрей Громов хэнхээшье дуудынчны бэшэ, бээс даанан кандидат мүн. Тийм һэн тула Буряад ороной араа зоной нэрэ хүндэтгэй ажабайдалай түлөө оролдох зорилго урдаа табина. Элдэб янзын туршлага һээлгэнүүдэй саг үнгэрөө, мүнөө тоб гэмэ асуудалнуудыг тарьшигүй шишдэхэн бэлүүлхэ айхабтар

Буряад Республикин президентын тушаалдаа кандидадуудай дэбжүүлэгдэхэн орохогоо, Андрей Громов түбүн даруу зан аварияа алдаагүй, үнөөхил западаа угло. Гоё гоёор хоорхээ, олон табын шашаха, наидуулха, ямаршье аргануудыг һэнгэрүүгүүр хэрэглэхээ үзэгэлмүүдэг эрид буруушааг байха юм. Тэрэндэй гүнзэгтийн үханан бодол, эргээдэ мэдэсэ, томооотой түбүн, һонор хурсаа хараса үнгагшадтаа наийшагдана гэжэ тэмдэглэлтэй. Гүрэндэй эгээн дээдээ тушаалдаа кандидадуудай дэбжүүлэгдэхэн онох хүн Буряад орондо ажануугшадай урда хэдэгэхээ харюусалгатай байханаа үйн

мэдэрнэ. Засаг түрүүн үхамай шадамар хүтэлбэрийн юрийн зондай ажабайдалай дулацаха байханин ойлгосотой.

«Буряад Республикин президент болож, хубши эрилтэнүүдэг бэлүүлхэ, үнээр тушаал эзээн үүжэ, дураа зоргондоо ажанууха гэжэ тэгүүлэхээ бэшэб. Иймэ ахир нацаан толгой соомни хээгээшье ороогүй, орохогоо шүүдээсээ түшүүлэхээ үүдээсээдээ түшүүлэхээ наидажа, президентын тушаалдаа кандидадуудай дэбжүүлэгдэхэн зүвшин олоо угээб», гэжэ кандидат хэлэн.

дүнгэлсэн ажануухаада шухала юмын үгээ.

Түлишын - элшэ хүсэнэд комплексдо эмхи гуримтай болгожо 120 миллион хүрээтэй хэмжээнэй мүнгэ алмаха ариа биш тэгээ Андрей Георгиевич тоолоно.

Ой модоной баялш гурэнэд хөрхөн нарин хиналтаа доро бацжа ёнотой. Гэхэ зуура, манай республикада хиналтын үнэлаа байхын шимэ нэгэ жэээ гэршэлнэ. Абаашагданаа ой модоной түлөө гансал Хитагхаа 120 миллион түхэригэй үри бусаагдаагүй. Нюусаар суррогатна архи хэжэ, хаяа ханаагүй худалдахаа ушарнууд үсөөрнэгүй. Тэрэндэй жэлэй эрьеэс 200 миллион (шэнэ мүнгэөр) түхэригтэй хүрэнэ. Шанга хэмжээнүүд аблажа, хаалтаа табигдажа, эдэ мүнгэн бүджедэг бусаагдаха ёнотой гэжэ Андрей Громов тэмдэглэнэ.

Үхибүүдэй үнралсалда, үнргуули үнгартаа кандидат онсо анхаралаа хандуулха байханаа мэдүүлээ. Бэлштэй бэрхээ эдиршүүлэхэе, мүн бага тэдхэмжэтэй бүлэнүүдэй үхибүүдэй дэлжэлгын жасаа байгуулхана.

Андрей Георгиевич Антон ба Николай гэжэ нэрээтэй хоёр хүбүүдтэй. Бүхтэй хүн гээшэ нахайн соогоо гэр бариха, мого үүлгаха, хүбүү хүмүүжүүлхэ уялгатай гэжэ хэлсэдэг ааб даа. Андрей Громов эдээ уялгануудыг дүүргэхэнээ гадна Буряад оронийн маанастай хамтаа һөртээн хүгжөөлгээдэй хүсэ шадалаа гамнангүйгээр хабаадаха эрмээлэлтэй.

Б. АЮРОВ.

НЭМЭЛТЭ ПЕНСИДЭ ХЭН ДУРАГУЙ БАЙХАА ДАА...

Бидэ, «Бурятия» гэжэ түрүүшын республиканска гүрэнэй бэшэ пенсионно жасын неесэлэгшэд, Танай газетээр дамжуулан, жасаа тухайгаа наин наийшагданаа үнээдэйдээ хэлэлтэй.

Зарим нютагдаа ажилтадай бий байхан мүнгэ зөөрийн түргэн баяжахаа зорилготойгоор элдэб түхэлэй РДС, Хоппер, МММ гэхэ мэтэшэлэн хуурмаг байгууламжануудтаа бээс бээс үрдилдэн оруулж байхадаа, бидэ «Бурятия» гэжэ гүрэнэй бэшэ пенсионно жасадаа үнэн зүрхэндээ этгэжэ, 1994 ондо наин дуранай нэмэлтэ пенсионно хангалга тухай хэлсээ баталаа һэмдэг. Экономическая хүшэр байдалда сохиуулангүй түргэн жасаа ажилтадай дабажа, нэмэлтэ пенси түлэж

эхилдэй байна. 1994 ондо 1 миллион түхэриг оруулагшад 4 миллиондоо улүү мүнгэ абаа. Олохон неесэлэгшэд мүнгээс эндээ оруулж, хэлсээндэйгээ болзор үнэадаг заншалтадай. Пенсионно жасадаа урин зохид зантай залуу үнээдэй худэлдэг. Энэ колективые Андрей Георгиевич Громов хүтэлбэрилдэг гэжэ наинуулаа.

«Бурятия» гэжэ түрүүшын республиканска гүрэнэй бэшэ пенсионно жасадаа ажилтадай хүсэнэдэй.

Спринж Н.А. (Улаан-Үдэ), Дронова Г.П. (Гусиноозёрск), Жалсанова А.Р. (Улаан-Үдэ), Жалсанов В.Г. (Улаан-Үдэ)

АНДРЕЙ ГРОМОВОЙ ДҮРЭ

Та асуухат: хэн бэ, унгигүй? Угайдхадаа отчествогүй (олондо мэдээл дамжуулдаг зарим түргэснүүд) соо толижогдонон Президентээгээд сангиудагуудай списогтэй нийданаб.

Би нараахаа унаагуйб, чута лётчик Михаил Громовой, мэдээж генерал Борис Громовой түрэл гарал бишбэл байха ёнороо отчествий, тэрээгээрээ омогородоги.

Абанаар намайе «дулынаги бэшэ кантидат» ээж нэрэлжийнтай гүйнаб, туб гэбэл, миний хойно шаршиль парти, урасхал, фам ба холбоонууг угы.

Хэнтэйшьеб аша түнхадаа «нугалхын» түлов бэшэ, гарин эрдэм мэдэснүүдээ шаар республикада бии түрэлгүүнүүдээ шинийхэхэе түрэхэн тулва кантидагаар төрүүгөө табяаб.

Бусаг кантидагуудые мушалха арга бээдрхгүйб, туб гэбэл, энэ ундер тушаалдаа кантидатурагаа түрүүн гастролёриуу бэшэ, гарин иргэ республикада шаануутгаа, тикидээс ехээр шааг үзэбэл, иргэ мантан булын гэшүүг гэшэбди.

Нүнгэлтэн урдахи сагье танийн дүүствэр танилсажа, тусгүүдээрээ хубаалдажа, зүвшэл эриж, дурдхал нүүдэл шагнажа унгэрэгэхээ хүслээбий.

Хөөрэлдөөнгө танийн түхадаа, юумж шиудаггүй байхын орлогодох, танийн өнцүрхуулсан бүхын асуултууда хариусажа туршад.

ЖОРЖ ГРОМОВОЙ ХУБУУН БАЙНАДАА БИ ХОДО ОМОГОРХОДОГБИ...

Тэрэниие танихы зон, нүхэдэйн Жорж Иннокентьевич гээд дуратайгаар нэрэдэг нээн. Республика дотор тэр нилээн мэдээж бэлэй, хүдээ ажахын министрэй орлогын тушаал эзэлдэг, түрэнэй малай үзлээр нийжаруулдаг нэгээдэлэй начальникаар хүдэлдэг байсан.

Байгала шадарай үзлээртэй хонидой буряад үзлээр хони бий болгонон хүчүүдэй нэгэн гэжэ тоологдог. Эгээл түрүүшүүлэй тоодо республикийн габьяатаа зоотехникийн эзэлдэгдээ хүртээх.

Арабан найман жэлэй түршадаа тэрэ мантай угы. Ямаршия наанацаа байгаа хаа, ажабайдалнаа эгээл дуратай түүнийгээ ябахада, ёөрыгээ нэшэрэн дээрэ тоолохон..

ЭЖЫ

Миний эжы - Екатерина Антоновна Громова республикийн габьяатаа ветеринар мүн. Ветеринари хадаа тэрэнэй ажабайдалдаа юрс худалмэрийн, гарин зохсэхын ажан (энэ тэрээ нийн удааар) байгаа. Мунее тэрэ пенсио, гэбэшье худалмэреэ орхихоёо яашье түрхлигүй.

Өөрүүгээ болбосоронгёор, бэлэд аааги шинийхэбэри абаха шадалдаа мэдээх үедршийн, түрэл хүнэй наанаагаа зоболгон сэдэхэлдэх сэдэхэлдэх болсогтгэй.

Хүн зондо унэн зүйлээр хандын, нэхшээлээрээ хээсээ болоо - гэхэн тэрэнэй түүнүүдэй ёөрыгээ ажабайдалдай гурим болгохын түрэлзэдэгбий...

ХҮН БУХЭНЦЭ НАЙДАМАТЫЙ ТУШЭГ БАЙХА ЕНОТОЙ...

«Тушэг бин наа, ямаршия ордоо хүрэжэ боломоор», - гэж Андрей Громов тоолоно.

Намганин - Лена, нургуулиин жэлийүүдэгээ - иргэ классай, партада суг үүдаг нээн. Эдир наанацаа балына хатарта суг хатардаг бэлэй. Ажабайдалдаа хорин жэлэй түршадаа үнэн сэхэ хани. Зүрх сэдэхэлдээ - дуратай эхэнэр. Ажадаа суг худалмэрилдэг нүхэр, үнэн туналагша.

«1» ГЭНЭН ТОО НАМДА НАЙШААГДАДАГ

Энэ тоо соо уридаацаа гаранаанай ба уридлаанай тэмдэг бин.

1957 оний январийн 1-нэй нүүни би дэлхийдэ түрээд, түрэлхидтээ шэнэ сагье тоолоо арга олгооб. Шэнэ жэлэй хүхюу сонгэлиг үедэ энэ

хүтэлбэрилхэе мэдэдэг байгаа гэжэ бү нашгтын. «Хамжаат» зарим мэргэжэлүүдээ шудалаа. Гартаа нүхэ бариж, хэрэг гарсаа наань, гэр бариж, нурааб...»

1983 ондоо 1990 он болотор гүрэнэй аюулгүйн талаар зургаануудта алба хээ, запасай майор.

Эсэгэмши буряадаар хэлэдэг байна, буряад ауунуудые дууладаг нэн - хүншэн эжимни эжы - буряад эхэнэр тэрэнниес нургаан юм. Би хэр нурахаби, мэдэнгүй. Болохол байхаа гэжэ наанааб. Түрүүшийн хэлэ шудалхадаа хүндэгэжэ хэлсэдэг хээ.

Тон нонирхолтой: Буряад

* «СЭДЬХЭЛЭЙ ГЭРЭЛ ТАРААДАГ ХҮНҮҮД БИИ»

«МИНИИ САГ ҮРГЭЛЖЭ НЭГЭЛ ЭХЭНЭРТЭ ДУРАТАЙ БАЙГА НУРГУУЛИИН ПАРТЫН САНААДАА ЭХИТЭЙ...»

«...Би тикидээс өөрьгөө намганд дурлаад, мүнөө болотор өөрөө өөрьгөө яашье хубилгаха аргагүй!»

Иимэй байлан өөртөмийн наийшаадагдаг...»

«ХҮНЭЙ УДХА - ТЭРЭНЭЙ УТНАА»

«Мүнөөдэр олонхимиий өөрьгөө ойлгохо нээдэлгэ гаргана. Уг унгияа мэдэсгүй наа, энээчине туйлахын аргагүй.

Миний угай һалаанууд бусадайхитай олон талаараа адли ёнотой.

Убгэн авам, Иннокентий Иннокентьевич Хяагтада түрээн, граждан дайндаа хабаадагша, КПСС-эй Ивалгын райкомий хөёрдхи секретарь байсан, Эсэгэ оропоо хамгаалгын дайнай үедэ ротые командалсан, шархатаан юм. Хүгшэн эжы, Серафима Михайловна Громова, Буряад түрүүшийн пионерийн үедэ нэгэн нийн.

Тэрэнийн аха Хяагтын росалын училищнаа Москва руу Тимирязевийн академидэ нурухаар элзэгээдээ бэлэй. Михаил Калининийт, ерээдүйн бүхэсүүзэна старостатай иргэ бүлэгтэ нурадаг байгаа. 1937 ондо хамалганд ороо. Арбан жэл лагерьнуудта хүнгэрэе. Урдань Волоколамскда худалдлаа һэн. Олон жэлдэ декабристнүүд ба герой-панфиловецууд тухай документүүдэс суглуулаа, энэ тематикаар музей байгуулаа. Тэрэндэ үс-үе болоод Хрушев ордог, уулзадаг байсан юм...

Заримдаа би өөрьгөө таандашагүй гэнжэдэ иргэ шатаан гэшэб гээд наанадагби. Энэ хадаа үүргэ уялгымни мэдэрэл хурсадхадаг. Үшөө хүсэцэй, шанга байха дуран хүрэн...

**«ХҮН АЖАБАЙДАЛДАА
ГЭР БАРИХА, МОДО
НҮҮЛГАХА, ХУБУУГЭЭ
ҮРГЭХ ЭНТОЙ»
ГЭЛСЭДЭГ...»**

Хэдэй зэрээр би ажабайдалай үүргэ дүүргэсээдэй? Гэбэшье хоёр томо хүбүүтэй, тэдээгээрээ наанаа сэдэхэлии ханааги.

Ехийн - Антон. 20 наанатай. Новосибирский экономикийн ба хүтэлбэрилгын академийн студент, ерээдүйн юрист. Багань - Николай. 18 наанатай. Россиян Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэйн кандидат.

Миний эсэгээрээ мүнөөдэр омогорходог янаар тэдээдэр хээсээ иргээти цамаар омогорхоо байха гэжэ найданаб».

тохёолдоо бэлэй.

Эжы абатайм иргэ курсда нурадаг компани миний түрээн ушарын тон дуратайгаар утгаа, энэ харюусалгатай үедэ акушеркэнүүдэй үүргэ эбтэйгээр дүүргэхэн юм...

Гэхэ зуура «Абанай тоодо орох» гэхэн үгүүлэл мүн лэхэдэй үдхатай. Би «арбанай» тоодо орооб. «10» гэхэн тоо дороо кантидадуудай тоодо бүридхэлдэ абааб. Космическая энэ тоо, астрологуудай баталамжын ёхор, амжалта тээшэ абаашадаг, илалта тээш дахуулдаг.

ТЭРЭНЭЙ УНИВЕРСИТЕДҮҮД

Дүрбэн дээдээр эрдэм - кантидат бүхэн иимээрдэм мэдээсэр бэсэ наирхажа шадаажагүй, зүвшөөгтэй!

1979 он. Улаан-Үдээд ВСТИ-гий «Промышленна ба граждан барилга» гэхэн мэргэжэлээр нураад, инженер-барилгашан болож гарабад.

1989 он. Ю.В.Андроповой ирээмжээ Улаан тутгаа институт (Москва хот) «Уласхорондын харилсаанууд» гэхэн мэргэжэлээр референт-международник.

1992 он. Конкурсдо илаанай удаа б хүнэй тоодо США-гай Колорадын университетийн экономикийн институтдаа орооб. Дэлхийн 120 ороний студентиэр тэндэ нурулсаа. «Мэргэжэл - хэргээнэй зон хэлээ: «Финансова шэнэ нүйдхэл бэлдэгдэнэ!», «МММ»-тэй, «Хопёр-инвесттэй», РДС-тэй жасын сасуулаа. Тэд би шулалтай шаадаанаа дуратай бэшэд. Юрхийнхээ би «үрдийнинц - эдэс» гэхэн түримдэ бэшэ, харин американецуудай иимээ модельд үндэхэлбээ. США-даа гүрэнэй бэшэ пенсионно жасануудай активууд 2 триллион долларто хүрэдэг. Бидэх ходо гайхадагдийн: американ пенсионерүүд хэдэй баян гэшэб - бүхын дэлхийгээр аяшишалиа, хайшан гээд гээчине түйланаб?

Тэдээний гүрэнэй бэшэ пенсионно жасануудай иимээдээ пенсиони дуудаа зэргли хэмжээн 3-5 мянган долларто хүрэн. Аяшишалаа - дура зоргондоо!

Манай тэдэндэ хүрэхэмийн бэрхжээ. Гэбэшье... Манай түрүүшийн нөөсэлэгшэд 1997 оной октябрьнаа иимээдээ пенсионе ажилдаг байсан...

Унгэрэн саг соо жасын нөөсэлэгшэд инвестиционно нааны олзо абаа. Зураглаад үгэхүү: 1994 оний январийн 1-дэ дүрбэн дахин дээшилүүлээ.

Манай фонд тухай асуудал табиит, зүбыыт, би танай түнхаламжадаб...

«Зургаануудта ажаллаан жэлнүүдээс ажабайдалай бодото нуруули гээд тоолоноб...»

1990 ондоо 1994 он болотор РБ-гий Министрүүдэй Соведэй Түрүүлэгшийн хильнүү санахи ба гадаадын экономическа харилсаануудай талаар консультант.

«Энэ тушаал эзэлхээдээ, тэр үеин Буряадай түүхийн багахан хуби мэтээр өөрьгөө мэдээдэг нэм. Юуб гэбэл, Буряадай Правительствын болон Президентийн хоорондохийн хэлсээ баталжадаа хабаадаа башууб... Буряад орон ба Монголийн хоорондохийн харилсааны уласхорондын хэлсээнүүдэе бэлдэдэг байгааб... Буряад оронд хариу гүрэнэй дипломатическа албан зургаанай - Монголийн генерикон сульсты и байгуулалтадаа түнхалаб.

1994 ондоо республикин гүрэнэй бэшэ түрүүшийн пенисионно «Бурятия» жасын гүйсэдхэхэй директор...

... Нёдоондойн октябрь нарадаа нөөсэлэгшэдэг пенсиони түүхээс...

Тэрэниие байгуулхадаа, олон тээшээ наанаамни хубааржа, сонордооб. Этигээхүү зон хэлээ: «Финансова шэнэ нүйдхэл бэлдэгдэнэ!», «МММ»-тэй, «Хопёр-инвесттэй», РДС-тэй жасын сасуулаа. Тэд би шулалтай шаадаанаа дуратай бэшэд. Юрхийнхээ би «үрдийнинц - эдэс» гэхэн түримдэ бэшэ, харин американецуудай иимээ модельд үндэхэлбээ. США-даа гүрэнэй бэшэ пенсионно жасануудай активууд 2 триллион долларто хүрэдэг. Бидэх ходо гайхадагдийн: американ пенсионерүүд хэдэй баян гэшэб - бүхын дэлхийгээр аяшишалиа, хайшан гээд гээчине түйланаб?

Тэдээний гүрэнэй бэшэ пенсионно жасануудай иимээдээ пенсиони дуудаа зэргли хэмжээн 3-5 мянган долларто хүрэн. Аяшишалаа - дура зоргондоо!

Манай тэдэндэ хүрэхэмийн бэрхжээ. Гэбэшье... Манай түрүүшийн нөөсэлэгшэд 1997 оной январийн 1-дэ дүрбэн дахин дээшилүүлээ.

Унгэрэн саг соо жасын нөөсэлэгшэд инвестиционно нааны олзо абаа. Зураглаад үгэхүү: 1994 оний октябрь-поябрь наануудтаа мүнгэсээдэх хүтээд, жэшээлбэл 1 триллион түхэриг, нөөсэлээдээ 1997 оной январийн 1-дэ дүрбэн дахин дээшилүүлээ

ОКОЛО 20 МЛН. РУБЛЕЙ МОЖНО СЭКОНОМИТЬ В ГОД, СОКРАТИВ АППАРАТ

ПЕРЕЛИСТЫВАЯ страницы республиканских и городских газет, мой муж только вздыхает и морщится. Потом, вдруг неожиданно, даже не дочитав до конца, решительно отодвигает от себя очередное издание и делает какое-то неопределенное «Н-н-н-да!». Умудренная горьким опытом, я, не дожидаюсь его собственных комментариев по поводу изысков предвыборной агитации, начинаю глубоко мысленно размышлять о необходимости слияния средств массовой информации и капитала. Честно говоря, мне и самой порядком надоела эта «кандидатская» игра «кто кого персплюнет», но честь мундира дороже.

«Ты сама-то за кого голосовать будешь?» - вдруг прерывает мой малоубедительный пафос муж. «Как зажог? За Громова, конечно!..» - машинально отвечаю я, на секунду отвлекаясь от своих размышлений.

Из программы развития республики Андрея Громова: «В Америке пенсионеры получают государственную пенсию в 300 долларов и 3,5-5 тыс. долларов в негосударственных пенсионных фондах. У нас -300 рублей, и то не всегда в срок...»

-Пенсионное обеспечение наших уважаемых пенсионеров целиком и полностью зависит от «наполненности» Пенсионного фонда РФ и его отделения в Бурятии. К сожалению, социально-экономическое положение, в котором оказалась вся страна, не способствует регулярным и в полной мере необходимым перечислениям средств из Москвы в республиканский пенсионный фонд. Взносы, которые Бурятия собирает на своей территории, покрывают только половину требуемой суммы. Поэтому, подняв на ноги собственную экономику, мы будем способствовать росту благосостояния не только трудоспособного населения, но и обеспечим достойную старость своим отцам и дедам. Параллельно с государственным обеспечением пенсий должна планомерно развиваться система негосударственных пенсионных фондов как реальный инструмент в решении инвестиционных задач и как залог обеспеченного будущего для каждого из нас.

Из программы: «Чтобы матери могли кормить своих детей, первое, с чего начнет правительство, - это сократит свои расходы. Жители республики должны знать, куда расходуется каждый рубль бюджетных денег...»

-Сокращение аппарата исполнительной власти на 30 процентов только на республиканском уровне позволит нам сэкономить около 20 млн. рублей в год. Анализ и контроль за расходованием бюджетных средств позволит республике в дальнейшем избегать таких сомнительных вложений, как «мотомовский» и «золотой» кредиты, которые подрывают доверие к законодательной власти и вызывают сомнения в ее бескорыстии и дальновидности.

Из программы: «Следует четко разграничить сферы бесплатной и платной медицинской помощи: не менее 50 процентов всех медицинских услуг должно оказываться бесплатно...»

«Ну а почему именно за Громова?» - не унимается муж. «Как это почему? Сам-то подумай. Во-первых, он имеет три высших образования, в том числе и экономическое, - значит умный, профессионал, может мыслить не только категориями республики, но и целого государства. Во-вторых, офицер органов госбезопасности - значит решительный, требовательный, обязательно наведет порядок. В-третьих, дипломат - значит имеет международные связи, может достойно представлять республику на любом уровне, в том числе и российском. В-четвертых, шахматист - значит умеет «шевелить мозгами», стратег, комбинатор, приучен рассуждать здраво и трезво. В-пятых, директор Первого негосударственного пенсионного фонда - значит дальновиден, пользуется авторитетом, доверием и уважением. В-шестых, живет с женой и двумя сыновьями в двухкомнатной

квартире - значит порядочный, бескорыстный, не будет злоупотреблять служебным положением и властью. Ты пойми самое главное - в общественной и политической жизни Бурятии Громов - человек известный, цельный и однозначный... Такой, какими должен быть президент. Про него действительно нельзя написать, что кто-то его любит, кто-то ненавидит, а кто-то боится. Громов никогда не подводил ни свою семью, ни друзей, ни деловых партнеров. Его уважают за трезвый ум, решительность и профессионализм. «За Громовым как за каменной стеной» - считают все, кто знаком с этим человеком. Сейчас, во время избирательной кампании, в ходу появилась еще одна поговорка: «Пока Громов не грянет... ничего к лучшему не изменится.»

ПОЧЕМУ МЫ ГОЛОСУЕМ * ЗА ГРОМОВА...

Правительство будет проводить открытый конкурс на поставку лекарств в республику для снижения их стоимости.

-Проблемы здравоохранения Бурятии глубоко своими корнями уходят в многолетние макро- и микроэкономические государственные реформы и в целом порождены общей ситуацией в стране. Однако это не означает, что правительство Бурятии должно смиренно наблюдать, как от туберкулеза, сифилиса и алкоголизма вымирает население республики. Если мы немедленно не прекратим финансировать отрасли медицины по остаточному принципу, то через четыре года возрождать Бурятию будет некому.

Из программы: «Сохранение кадрового потенциала науки... Инвестиции в науку и образование - это вложения в будущее Бурятии, которые в конечном счете себя окупают...»

Из программы: «Культура не может быть самоокупаемой, а требует постоянной заботы и поддержки государства.»

-Бурятия не входит в число субъектов Российской Федерации, которые в последние годы начали активно развиваться, опираясь на большой промышленный и научный потенциал, культурные и исторические традиции. Несмотря на утверждения, что в настоящее время спад в производстве и сельском хозяйстве прекратился и, следовательно, начался этап стабилизации, большинство специалистов и просто здравомыслящих людей считают, что экономическое положение многих групп населения не улучшается, а ухудшается. Это становится главной причиной массовой эмиграции из Бурятии деятелей культуры, искусства, науки и образования. Если же они не могут поменять местожительство, им приходится менять профессию.

Из программы: «Преимущественное внимание - развитию традиционного животноводства и сферы переработки сельхозпро-

дукции... Следует принять Продовольственную программу поддержки сельхозпроизводителей (льготное кредитование и налоговое обложение).»

-Самой важной проблемой сельского хозяйства Бурятии была и остается проблема низких закупочных цен на продукцию и большие расходы на ее транспортировку. Поэтому в республике необходимо создавать небольшие, компактные промышленные точки для переработки продукции на местах. Это позволяет сельчанам получать максимальную отдачу от своего труда и обеспечит население дополнительными рабочими местами.

Я часто бываю в районах, и почти повсеместно - нищета, голод, холод. Детям не в чем ходить в школы, которые зимой практически не отапливаются,

учителя зарплату не видят годами, и не только они. Клубы закрыты или разграблены. Техника стоит по причине хронического отсутствия топлива и запасных частей. Многие семьи окончательно перешли на натуральное хозяйство. Если сегодня мы не поддержим на республиканском уровне своих товаропроизводителей, то в конце концов вгоним их в гроб и будем в тридорога покупать мясо и молоко у своих более дальновидных соседей.

Из программы: «Приоритетное направление - развитие минерально-сырьевого комплекса и перерабатывающей промышленности... Максимальное использование возможностей строящегося газопровода в интересах республики...»

-Анализ находящихся на

территории Бурятии запасов полезных ископаемых позволяет мне утверждать, что при их эффективном использовании уже в ближайший год республика смогла бы получать значительный доход, который позволит развивать многие социальные программы. Кроме того, собственные ресурсы, которые мы сейчас «благополучно» вывозим из Бурятии, должны перерабатываться в высококачественные товары и продукты на месте. Во-первых, готовая продукция стоит гораздо дороже простого сырья, а во-вторых, появятся новые рабочие места, и многие предприятия обретут вторую жизнь. В частности, это касается расположенного в республике военно-промышленного комплекса. Еще одним из возможных источников наполнения республиканского бюджета и должен стать экспорт нашего главного богатства - леса. Отсутствие государственного контроля привело к тому, что на сегодняшний день более 120 млн. деноминированных рублей за вывезенный лес не возвращены только из Китая. В еще большие потери для нашего бюджета выливается годовой оборот «подпольной» суррогатной водки, который составляет около 200 млн. рублей.

Из программы: «... Мой опыт работы по внешнеэкономическим отношениям, связи в Москве и за рубежом позволяют привлечь деньги российских и зарубежных банков...»

-Сегодняшний инвестиционный климат Бурятии не позволяет стать ей местом вложения российского и зарубежного капитала в той мере, в какой она этого заслуживает. Потенциальных инвесторов отпугивают низкий уровень жизни населения, непрекращающийся спад в производстве и сельском хозяйстве, отсутствие твердых тактических и стратегических позиций в вопросах управления республикой. Выгоднее во всех отношениях геополитическое расположение Бурятии само по себе также не сможет изменить ситуацию к лучшему. Без доверия к первым лицам республики наш благодатный край в глазах российского и мирового бизнеса останется такой же бесплодной пустыней, смертоносной для любых начинаний.

Марина АЛЕКСАНДРОВА

ОСИМОЛИСКИМ ЗНАКЕ БУРЯТ

Тюркские и монгольские языки широки применяют данное слово тамга «печать» и производные от него слова в разговорном, и в письменном языках. Еми судить по его значимости в языке, то это слово тамга и от него производные имело большое значение еще в древнетюркских языках. Что видно по материалам, извлеченным из памятников древнетюркской письменности VII-XIII вв. и использованным при составлении Древнетюркского словаря (ДТС. А., 1969). Нын. тюрк. тамга 1/«печать, отпечаток»; 2/ знак магический; тамгачи «хранитель печати»; тамгала - «克莱мить, ставить метку, засекать, печатывать, запечатливать»; тамгалик «имеющий печать (-знак), скрепленный печатью» / заświadczenie слово, грамоту/. Кроме того, производное от тюркского слова таг «истадо» близко по значению к слову тамгала - тагла - «ставить, выжигать клеймо, клемить»; таглат - побуд, от тагла - (он (ставил) - заставляя ставить клеймо на своем коне и т.д.). Отсюда легко догадаться в том, что тюркские языки, видимо, повлияли на заимствование значения этого слова тамга «печать» от них производных.

Монгольские племена того времени еще не имели своего письменного языка и поэтому они тогда могли лишь знакомиться с устным значением этого слова. В дальнейшем с развитием общества монголов были попытки создания своего монгольского письменного языка.

В деле создания письменного языка монголов киданьская империя (IX-XII вв.) сыграла значительную роль. «После образования империи Аюя киданьские учены изобрали два вида письменности. Создатели (920 г.) взяли за образец китайское иероглифическое письмо (большая письменность). Другой вид письменности (малая письменность) - собственно киданьская - была создана на основе уйгурского алфавита. В какой-то мере была распространена также тюркская и уйгурская письменность...» (История МНР.М., 1983, с. 121).

Насчет диалектной основы старописьменного монгольского языка имеется несколько версий: Б.Я. Владимирович не отстаивает пайманскую теорию и керойтскую гипотезу, а возник на почве какого-то очень древнего монгольского диалекта, диалекта, который выявляет древнюю стадию развития монгольского языка (Б.Я. Владимирович. Справительная грамматика монгольского письменного языка... Л., 1929, с. 20). Г.Д. Сапожев выдвигает тогротскую версию. Существует версия, что язык кидань мог быть диалектной основой старописьменного монгольского языка (Лигети, А.Л. Викторова, В.С. Таскин и др.).

На наш взгляд, диалектной основой старописьменного монгольского языка послужил язык кидань, в частности, их письменной языке хамниган. Так как арханческие фонетические особенности языка кидань полностью сохраняются только в языке хамниган, напр., сильная палатализация согласных перед историческим 'i: он. хами. синагу //иннагу// шинага, бур. шанага «ковы», он. хами. Ажирку //дээрку, бур. зүрх, монг. зүрх «сердце», он. хами. чики //чику// чик, бур. шээз, монг. чих «ухо», он. хами. оймосу, бур. оймоп, монг. ойм «чулки, поски» и др.

Как постепенно заимствовалось слово тамга-тамга «печать» монголами от тюрков, сказано: «Скотоводы - кочевники альпийского периода употребляли знаки собственности, похожие на печати, но, естественно, эти знаки - тамги или тавра - относятся к печатям письменных веков примерно в такой же степени, как и наскальные рисунки к гораздо более поздним каменописным памятникам. И все же в первых веках монгольского книгопечатания тамги, печати и печатные лоски обозначались одним и тем же тюркским словом /тамга, тамга/ /Д.Кара. Книги монгольских кочевников, с. 117/.

В истоках приятия уйгурской письменности состоялось любопытное событие, ускорившее процесс становления письменности для монголов. О нем говорится: «Источники передают и любопытный рассказ об уйгурском писце и хранителе пайманской государственной печати Тататонге. Его, бежавшего при покорении пайман, схватили живым Батый, и за пазухой у него нашли печать пайманского государя. Тататонга объяснил пользу печати, его попадали, и он стал писцом - хранителем печати Хасарна, брата Чингиза /по монгольской летописи «Золотой свод/», или самого Чингиса-хана/ по

китайским источникам/; он же учил монгольской уйгурской грамоте /Д.Кара. Книги монгольских кочевников, с. 17/.

Крупным событием в развитии духовной культуры монголов было появление в начале XIII в. официальной общемонгольской письменности, основу которой составило уйгурское письмо, восходящее к согдийскому и древнеарамейскому.

Монгольская письменность появилась не на голом месте. До этого знаменательного события предшествовала киданьская высокоразвитая культура монголов язычной народности. Кидань-

тамаков, СПб., 1867, с. 30). В этом качестве тамги функционировали как юридические знаки отдельных лиц на право владения или различными видами имущества, в т.ч. домашними животными, преимущественно лошадьми, верблюдами и крупным рогатым скотом... Тамги восточных (адыг-шумалских) бурят в первой половине XXв. могут быть сгруппированы: солярные (солница, луна - 19%), зооморфные (змея, рыба - 10%), охотничий (лук, стрела - 4%), бытовые (пожницы, калоч - 13%), концептуальные (стремя, подкова - 9%), буквенные (- 22%) и т.д. (В.А. Михайлов.

Тамги и метки у бурят. У-У, 1993, с. 3-14).

Кроме того, селенгинские и хоринские бурятские степные думы родовые знаки-тамги появились, видимо, во II пол. XIХв., в них вместе легенды выгравированы двухголовые орлы от российского герба:

Далее об оформлении и печатях: «Кроме печатей с надписью были и печати - «тамги», на которых

место легенды занято каким-то орнаментом (тумэн жарталай) десять тысяч счастия», буты утаян или үзүү «бесконечная пять счастья», түхэрэн заганы «круглая рыба» - Д.Г. (... По форме различаются печати в виде параллелограммов (чаще всего квадратных, иногда удлиненных, встречаются и ромб, круглые...), овальные и имеющие более сложные контуры (листок, крестообразная ваджра, решетка, узел и т.д. (... В последние времена в официальных списках появились и штампы, заменившие часто повторяющиеся рукописные заметки вроде «пронверено». У бурят прошлого века были в употреблении печати (перстни и печаткой) европейского типа, часто с русской легендой или инициалами владельца. Чаще всего пользовались печаткой западные буряты (хиритцы) и называли ее - толгойтой ордоною, бэнэлэг и по поводу ее пелись песенки:

**Боохолойд баян дарханд
Бойнолсоон бэнэлэгээ шудхуулая,
Бойнолсоон бэнэлэгээ толгойдо
Баабаяа нэрэ бэншүүлэл**

Поводом для повседневного пользования и применения в быту послужила, видимо, доставок благородного металла, добываемого не на горных разработках, а от казиокрадства алданского золота при перевозке его по воде до города Иркутска.

Кроме того, буряты пользовались штампами для таврения табуна (мориной тамга), на которых приваривались, в основном, железные буквы - условные знаки собственника (хозяина, колхоза, совхоза и др.).

**Бу ря ты
х а м и г а ны
п о ль з о в а л и сь
к о т л а м и
д ля в а р е н и я
м о л о ч н ы х
п р o д u к т о в ,
м я с а и д р у г и х
к у п и н а й , в т о м
ч и с л е м о л о ч н ы е
в о д к и (в и н а) . С э т о й
ц е л ы ю
каждая се мья имела не сколько котлов разных
размеров. Для уточнения размера котла
использовалась лексема тамагу - печать,
клеймо. Размеры котлов обычно
определялись по печатям: турбан тамагу
того - трехпечатный котел, дүрбэн...,
зургаан..., долоон..., пайман... и юнсан
тамагу тоготойду - 4..., 5..., 6..., 7..., 8..., 9-
печатные котлы. Надо полагать, такие печати
стояли на котлах, со временем при серийном
производстве печати уже не ставились. В
народной памяти размеры котлов
запомнились и передавались из поколения в
поколение, и люди безошибочно определяли их.**

К лексеме тамга «печать» относится владельческий знак - экслибрис - книжный знак, указывающий на принадлежность книги какому-либо владельцу. Различают суперэкслибрис, оттискаемый рельефом на переплете или корешке книги, и бумажный экслибрис, поменяемый обычно на внутренней стороне переплета. Гравировка экслибриса возникла в Германии в XVI в., в России - в начале XVIII в.

У нас в Бурятии многие пользуются владельческим знаком (номой тамга) и ставят любые печати, поиздевавшиеся каждому хозяину, напр., библиотека такого-то, из библиотеки такого хозяина, книги такого-то и др.

Теперь значение слова тамга «печать» расширяется в бурятском языке, напр., 1/ тамга, клеймо, тавро; 2/ печати, штемпель, штамп; тамгатай мяхан «клеймение мяса», фабрикан тамга «фабричный знак», факсимиле «точное воспроизведение подписи, рукописи и др. //своего рода печать/ и т.д.

В конце хочется сказать, что история заимствования тюркского слова тамга «печать» в монгольские языки богата содержанием длительного процесса и монгольские языки усвоили его и активно применяют в устной и письменной речи. И тем не менее мы не гарантируем полного освещения данного слова тамга «печать» и кто-то может дополнить его.

**А.ДАМДИНОВ,
Д.Ф.Н., ветеран войны и труда.**

7

ТУУХЫН

баримтанууднаа

ЗАХААМИНДА УНГЕРНЫЕ МУШХЭЛЭГ

Граждан дайтай үедэ барон Унгерны «зэрлиг» дивизи Буряад болон Монгол оронуудаа эхэ нүйд тодхор тагаан юм. «Зэрлиг» дивизиен ударидаагаа барон Роман Унгери фон Штернберг гээнэ хадаа эргэ урдынрын тагаан югийн байгаа. Тийгээж тээрэй үбээ эсэгээр XIII зуун жээдэ Прибалтика шадар түхийнээз байгаа. Унгери Аллас Дурна зүгтээрхэдээ, буддын шажанаар ноцирхажаа эхийн, Монгол, хитад хэлэнүүдээ шудалдаа нэн. Тэрээ 1905 ондо Японий болонон дайна хабаадаа. Мүн 1914 оной дайнаа Зүүн Пруссид туласалдаа бэлдэй. Тээрэйнээз эрэлжээ зоригтой сэргэш гэжэ поёдны тоолодог бангaa.

Граждан дайтай үедэ барон Унгери Байгал шадар ерэжэ, атаман Семёновой түхалагша болоо нэн. Тийхэдээ тэрээ «зэрлиг» дивизи даажа абаа бэлэй.

Барон Унгерны буддын шажандад ороходонь, бодоо гэгээн түрүүтэй Монголий феодалнууд болон тайжанар тээрээндээ тон эхээрхэ үгээ нэн. Тийгээж Унгери монголшуудай зонхиолго болоо бэлэй.

Имээ байдалай тогтоод байхадаа, Монголий Арадай Правительство Унгернын сэргээтэй тэмсэхин туда Совет Россиинаа сэргээж түхаламжа эрүүн байна. Тийхэдээн 5-дэх армии командалагша Уборевич 35-дэх пехотино дивизи, 5-дэх Кубанска кавалерийскэ бригада. К.К. Рокоссовскийн ударидаан 35-дэх кавалерийскэ полк, П.Е.Щетинкинээдээ ударидаан партизан сэргүүдэй хамтадхажаа, нэгээ экспедицион корпус болгон үгээ нэн. Тэдэнэр Сүхэ-Батарай ударидаан арадан армидээ эхэ тува хүргээ бэлэй.

Удангүй барон Унгернын Сүндий тайжны монгол сэргүүдээлэдээ абаан юм. 1921 оной августын нүүл багта Унгернын бандын бута сохигоходоо, П.Е.Щетинкинээдээ партизан отряд Монголийн Захаамин шотагай Холтоон тээжээ газараар шотаггаа орожжээрээн гээшэ. Тийхэдээ тэдэнэр Модон хүү нуурийнда тогтоон юм. Модон хүү гээнэ нэртэй хасагай харуул мундооний Дүтэлүүр нуурийн болон Закаменск хото хөрөй хоорондо байдал байгаа. Энэ нуурийнда Сибирийн эгээл суутай партизан командаар дээрээдээ гараван шотагай баян Е.Ф.Кочетовой гэртээ хэгдээ нэн. Тийхэдээн Унгери «России хуби заян намайе ноцирхуллагын тээрэйнээз Японий эзэмдээн абавал боллох байгаа» гэжэ харюусаа нэн. Удангүй Унгерны Захааминийн Хяагта хото руу абаашаа бэлэй.

Унгерны мүшхэнээн гэр 1970-аад оноор Дүтэлүүр нуурийн асарагдажаа, шотагай дундаа нургуулида угтоо нэн. Мүнөө тэрээр гэр сийн Дүтэлүүр дундаа нургуулиши шотаг ороноо шэнжэлэх музей түхээрэгдэжэй. Тэрээр музей суутай партизан командир П.Е.Щетинкинээдээ шотагийн. Сергеий БАБҮЕВ, шотаг ороноо шэнжэлэгтийн.

КОЛЛЕКТИВНЫХ
МОНОГРАФИЙ. В ИХ ЧИСЛЕ
ТАКИЕ КАПИТАЛЬНЫЕ
РАБОТЫ, КАК «БУРЯТСКАЯ
ДРАМАТИЧЕСКАЯ
ДРАМАТИУРГИЯ» (1959).

«БУРЯТСКОЕ ДРАМАТИЧЕСКОЕ

МОНОГРАФИИ «ПУТЬ К РОМАНУ». «БИОГРАФИЮ» САМОГО
МАСШТАБНОГО ЖАНРА АВТОР
РАССМАТРИВАЕТ НЕ ТОЛЬКО В
ДИНАМИКЕ ЕГО ФОРМИРОВАНИЯ, ПО
В КОНТЕКСТЕ ОБЩЕСОЮЗНОЙ
ЛИТЕРАТУРЫ С ВЫЯВЛЕНИЕМ КАК

ОСВАИВАЕМОЙ ОБЛАСТИ ДУХОВНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.

В. Ц. Найдаков был
талантливым литературным
критиком, он опубликовал
сотни статей по широкому
кругу вопросов, связанных с

ВИДНЫЙ УЧЕНЫЙ, ОРГАНИЗАТОР НАУКИ

Имя и дела Василия
Цыреновича Найдакова,
доктора филологических наук,
профессора, заслуженного
действия науки России известны
не только в Бурятии, но и
далеко за её пределами.

Путь его в науку типичен
для людей его поколения: в неё
его привела победа нового
стюра, поднявшая к знаниям и
культуре многие таланты из
народа.

Выпускник Иркутского госуниверситета 1954 г., он был оставлен на кафедре мировой литературы для подготовки к профессорской деятельности. Формирование В. Ц. Найдакова как литературоведашло в ногу со становлением литературной науки в республике. В трудах Василия Цыреновича и его коллег разрабатывались вопросы истории бурятской литературы, её научная периодизация, проблемы культурного наследия, изучались система жанров, творчество писателей - вся совокупность сложных вопросов, связанных с процессом ускоренного развития бурятской литературы. Итогом этих исследований явилась «История бурятской литературы» (1967).

В эти годы выходят ряд книг ученого по различным проблемам истории и теории национальной литературы и искусства. Основным направлением изысканий стало изучение генезиса и типологии литературы, соотношение культурного наследия и современных процессов, традиций и новаторства, взаимодействия творческих методов. Им опубликовано около 200 работ, из них 17 личных и 10

искусство» (1962), «Традиции и новаторство в бурятской советской литературе» (1973), «Путь к роману» (1985), «Бурятская советская драматургия» (1987) (в соавторстве). В. Ц. Найдаков - автор крупных разделов в ряде коллективных монографий, в числе которых «История бурятской советской литературы», «История многонациональной советской литературы», «История советского драматического театра», «История культуры Бурятии», «Очерки истории культуры МНР». В своих трудах ученый вводит впервые в научный оборот большое количество данных по истории, этнографии, культуре бурят, архивных и документальных материалов. Он подвергает вдумчивому историческому и эстетическому анализу значимые произведения и явления культуры и литературы. Это позволило ему впервые дать целостный очерк о роли демократических элементов в традиционной культуре бурят, показать особенности бурятского фольклора, объяснить историю формирования родов и жанров литературы, закономерности и тенденции развития литературы на новом этапе. Работы эти во многом первоходные, они проблемны и оригинальны как в содержательной основе, так и в методологии и исследовательской методике.

Крупным достижением ученого явилась разработка классификации литератур по типологии их художественной природы, в которой выделены группы: литературы с развитыми реалистическими традициями, младописьменные и новописьменные. Глубокую разработку получила проблема бурятского романа в

сходных чертах, так и специфических национальных особенностей, обусловленных этической историей и своеобразием системы национального художественного мышления.

Характеристике природы драмы и драматического искусства ученый посвятил три специальные монографии, в которых предмет исследования предстает в полноте историко-культурных предпосылок и в целиности складывавшегося веками особого этнокультурного явления. Огромный трехтомный труд «История бурятской литературы» остался незавершенным, но В. Ц. Найдаков вложил в него весь свой талант и опыт вдумчивого исследователя литературы. Увидели свет второй и третий тома, на стадии подготовки первый том, содержащий материалы о ранних этапах формирования литературы и первых значимых открытиях во вновь

современным литературно-художественным процессом. В совокупности эти статьи, рецензии, обзоры создают портрет литературной эпохи, её живую историю в борьбе различных концепций, идей, мнений. Он посвятил целый ряд лучших своих работ первоходцам литературы, писателям разных поколений.

В. Ц. Найдаков был опытным, высококвалифицированным наставником научной молодежи, щедро делился своими профессиональными знаниями со всеми, кто в этом нуждался. Он придавал первостепенное значение подготовке специалистов высшей квалификации - докторов и кандидатов наук. Будучи долгие годы директором института и председателем Бурятского научного центра, он направлял усилия коллектива ученых на улучшение качества научных исследований, координацию работ обществоведов, что вело к повышению их теоретического

уровня и эффективности. Вместе с коллегами выступал инициатором починов и движений за возрождение забытых традиций, за возвращение народу имен и трудов безвинно репрессированных деятелей науки и культуры, восстановление исторической справедливости и отмену антиконституционных актов тридцатых-пятидесятых годов, за широкое изучение и преподавание бурятского языка, развитие русско-бурятского двуязычия. Василий Цыренович вел большую научно-организаторскую, учебно-воспитательную и общественную работу. Он был воистину един во многих лицах: председатель специализированного совета по защите докторских, вице-президент общества «Бурятия-Монголия», член Президиума ассоциации востоковедов, Правления российской ассоциации монголоведов, многих научных координационных советов РАН и СО РАН, редколлегий научных изданий, действительный член Петровской Академии наук и искусств.

В. Ц. Найдаков жил предельно насыщенной жизнью, в которой постоянной доминантой выступала взыскующая истины мысль учёного, неизменной составляющей была глубокая духовная сопричастность к делам и думам современников. Как на заре жизни, для него оставались дорогим и бесценным достоянием отчий край, родное слово и благо народа.

Научное наследие В. Ц. Найдакова будет активно служить делу накопления и умножения духовных ценностей и навсегда останется в памяти будущих поколений.

18 июня с.г. состоится научная конференция, посвященная памяти и 70-летию со дня рождения профессора В. Ц. Найдакова.

Б. БАЗАРОВ, доктор исторических наук,
М. ТУЛОХОНОВ, доктор филологических наук.

КАНДИДАТ В ДЕПУТАТЫ НХ РБ ПО ЖЕРДЕВСКОМУ ОКРУГУ №57 ХАМУТАЕВ ВЛАДИМИР АНДРЕЕВИЧ

...Диктат одной ветви власти, вообще нарушение принципа разделения и равновесия этих двух ветвей - это главная причина всех проблем республики. Не Москва виновата, не Ельцин, не Иркутская область, не Ножиков виноваты в том, что у нас завал во всех вопросах развития. Всё зависит от головы, т.е. от нашей республиканской власти. А она, подмыв под себя парламент, вместо реформ и создания условий для работы народа, занялась ...созданием условий для работы своим, т.е. приближенным людям. Депутату Морозову под свою гарантию правительство РБ даёт один раз 5 млрд. рублей, во второй раз уже 20 млрд. от неё вернули ни в первый, ни в другой раз. Сколько других идентичных преступлений.

Именно в силу беззубости, нефункциональности Хурала исполнительная власть открыто диктаторствует. Отсюда и все проблемы в республике. Работы нет. Денег нет. Инвестиции от

иностранцев разве придут к такой власти? Но винить одну исполнительную власть неверно. Ибо она, понимая свою временност, не имея политической воли к организации трудовых мест, четко самоопределилась в одном: создании теплых мест и условий для работы своим, т.е. приближенным людям. Депутату Морозову под свою

гарантию правительство РБ

даёт один раз 5 млрд. рублей, во второй раз уже 20 млрд. от неё вернули ни в первый, ни в другой раз. Сколько других идентичных преступлений.

Именно в силу беззубости,

власти. Он знает досконально функции и исполнительного, и законодательного органов. Без восстановления же равновесия властей и этносов никакой президент не сделает ничего пожного, он вновь скатится к администрированию, диктату, к потаповскому раздариванию народных, наших денег, морозовым и прочим «своим».

Куда важнее даже сформировать Хурал, по как орган власти народа, т.е. избирателей, а не машину голосования.

Поэтому призываю на сей раз выбирать серьёзно, по 3 критериям, принятым в нормальных странах. 1). Честность. То есть если кандидат не лгал, не воровал, не находился под статьей, не строил пирамиды, не обманул вкладчиков; 2). Если известен проектами, идеями, концепциями. Если кандидат не разрабатывал ни одного законопроекта по проблемам Республики - что ему делать в законодательном органе, разве только голосовать за чужие разработки? 3) Если его поддерживают авторитетные, честные, уважаемые люди республики. Это - первое. Второе: призываю избирателей обязательно прийти 21 июня на выборы, если не выбрали вашего президента и депутата, вычеркните всех претендентов:

так будет и честнее и правильнее. Третье: нельзя давать трамплин варягам, выбирая только среди известных патриотов Бурятии. Наша единственная отчизна - Бурятия, мы хотим в ней жить, а варяги хотят её... использовать для прыжка в центральные кресла. Вспомните примеры. По 57 округу баллотируется аж 8 человек. Избирателям же нужно отобрать лишь одного законодателя. Давайте не повторять старые ошибки. В Хурал нужны не представители фирм, контор, больниц, а законодатели.

Владимир Андреевич Хамутаев - это наиболее подготовленный политик, патриот, 8 лет сотрудничал с ВС РБ, НХ РБ, имеет пакет готовых законопроектов по проблемам Бурятии. Широко известен в республике и в округах как яркий публицист. Он честен, бескорыстен, на общественных началах ведет большую, нужную людям, избирателям, работу вот уже второе десятилетие. Он один из уважаемых правоведов. Тверд, надежен.

Является сопредседателем городского клуба избирателей и председателем ОО «Нгээдэл». В 1993 году, в октябре, сумел выиграть процесс над прокурором Республики, добившись решения Верховного

Суда Республики Тыва о взыскании в свою пользу с прокурора 1 млн. рублей за моральный ущерб. То есть он настойчив и тверд, последователен в отстаивании своих взглядов, защищает интересы народа.

Постоянно в поиске. Имеет связи со многими республиками и государствами, с их политическими и общественными деятелями. Владимира поддерживают авторитетные и честные люди республики.

Владимир Андреевич никогда не служит личным интересам, или интересам фирмы, больницы, ОАО, ЗАО, он представитель непосредственно народа, избирателей. Это он доказал всей своей 10-12-летней общественной работой. Избиратели улиц Жердева, Мокрова, Калашникова в 43, 45 кварталах, вам выпала честь избрать Владимира Андреевича официальным слугой народа. А всем нам, его соратникам, друзьям, патриотам Бурятии нужно помочь избирателям округа самоопределиться. Звоните избирателям. Нам - в штаб. Тел.: 33-67-35; 26-62-98.

Владимир Любославский, преподаватель,
Владимир Харнохов, публицист.

11.06.1998

*Автор тухай
тобшо угэ*

Журналист Эрдэни Цырендоржиевич Бальжинимаев дүрбэн номой автор юм. «Сагаймийн худаан» гэжэ янала баруубшатай (10 п.л.), хатуу гадартай түрүүшүүнгээс ном 1983 ондо хэвлүүлээ. 1993 ондо «Уран бирийн алга» гэжэ уран зурааша Ц.С.Сампилов тухай ном бишээ. Эдэх хөөр ном Буряадай уран литература болон уран зурагта зориулагданхай. 1989 ондо түрүүшүүн буряад хубисхалша Ц. Ранжировай түрээноор 105 жэлэй ой гүйссоо иэн. Тингээж «Ранжиров тухай угз» мундэлэнэй байна. 1990 ондо Яруунын аймагай «Победа» колхозийн 60 жэлэй ойдо зориулсан «Эгэтын Адаг» гэжэ ном хэвлэгдээ.

Зориулсан «Эзэн Адаг» 1938 ном хэвлэгдээ.

Эрдэнэ Бальжинийн 1930 оной октябринь 10-да Яруунын аймагай Хангирга нютагта («Победа») колхозой нэгж отделени болодог) колхознинг бүлээд түрэнэн юм. 1958 ондоо Буряад-Монголой Гүрэнэй зооветчиниститут дүүргэжээ, эрдэмтэ зоотехникийн мэргжэл олонон байна. 14 жээлэй туршада Яруунын аймагай «Коммунизм» (мүнөө «Ульдэргэ») колхозой ахамад зоотехникийн худалжээ гаралаа.

Ц.Галановай «Алирханай улайха хаңа» гээн түүжээ тухай Э. Бальжинимаевай шэнжээл дурадхахамнай. Ахамад классуудай нургуулчин нурагшадта, институтдай оюутадта, буряад хэлэ, литературын багшанарта, литературуда дуратайшуулда туналтай байха гэжээ найдагдана.

Бидэ мүнөө үнгэрхэн түүхынгээ зарим хуудааны уудын шийнээр харажаа үзснэбді. Тийхэдээ «сагаан толбонуудын» олжло, тэрээнээ захиахаа шарнигула гарана. Гэхэтэй хамта, манийн түүхэдээ шинээр харахын, захиахын аргагүй, «хүдэлхэгүй» хуудаанууд бинь ааб даа. Тэднийн нэгэн өөрлийг орон дотор социализм байгуулсан сөвөт хүнгэй ажал, ажалай баатаршалга болоно. Хэрбээ ажалай түйлалта дайшай үедээ хэгдээ наа, тэрэйн сэн, хэдийн дахин ишмэн! Эндээ 1941-1945 онуудай Эсэргүүцний орчноо хамгаалгын Агууехэдайшай үедээ совет сэргэгчдэй фронт дээрээ харуулжин баатаршалга, худалмэришээдэй, колхозынгүудай сэргэй араталаада харуулжин баатаршалга тухай нийн түрүүн хэлэгдэн! Энэ хадаа хэдийншье үе сагта сэргээ буухагүй, түүхээр хуудаанууд болоно хаюм!

Дайтай жэлнүүдэц колхознiguуд мииш, түлөөхөн абангүй хүдэлсөө, тэрэх хүдэлмэрийн аша үрэ бусаагүй, хий хооhoор үнгэрөө гэхэ мэтэ бодолнууд мүнөө үзэргэдэдэг. Дайтай жэлнүүдэц колхознiguуд, тэрэ тоодо манай республикиш колхозой буряад, орд гэшүүд мийнтийр хүдэлжэ гараа, тэрэх хүдэлмэрийн аша үрэ колхозойнгоо үйлдвэрлийн үргэдхэхэдүүрэнхэмжээгээрээ тэхэрсэгүй гэжэ зүб. Зүгтое колхозуудай, колхознiguудай ажал хүдэлмэри хий хооhoор үнгэрөө гээшэ огто буруу бодол! Колхозно таряашадай ажалаай баатаршалга мииш хосороогүй. Харин фашис Германын дилижэнси Иналта бололсонон байнд! Энэ тоодо манай республикиш буряад, орд колхознiguудай хубита оролсонхой!

Энэ түүхээс хэрэгсэд буряад литература бусад литературуудаас эсэхээсээ гээшэ. Дайнай үсийн ажлын худалмэрийн зориулжа бэшэхэн олон наит туужанууд бин. Уран зохицолоо Цэрэн Галановай «Алирханай улайха хаан» тэдээнсий. дундаа элите нуурийн эзлэх. 1970 ондо бэшэхэн «Рэгзэмаа» гэжэ туужынгаа

**«АЛИРІЯНАЙ ҰЛАЙХА ҲАҢА»
- ОҢСО ТҮҮЖА**

нэрээ ингэж хубилгаихай юм.
«Дайнай үедэ нургуулияа
орхижо, малшад болонон
үзтэндээ зориулааб» - гэж
уран зохбодло мийн бэшэнгүй.
Үйлэхэрэгүүд 1941-1956. мун
повестнин бэшигдэхийн 1970
онуудта Хэжигийн аймагай
«Ажалша» гэжэ колхоздо
болопо. Тусхайлбал. Сэргэн
Хуянаай үүнэй фермэдэ.
Социалис Ажалай Герой
Р.Ц.Жамбалова-Наалишан, 1925
ондо түрэхэн.

Рэгзэмаагай үнэн сэхэ
ябадалыс харуулжан бүхэ-
лий философско концепци
элирүүлж боломоор байна.
Өөрийнгүй урда сэбэр, сэхэ
байлга үнэн сэхэ ябадалай
доторой шалтагаан болон ножж
повесть соо харуулагданхай.
Тинхэтгэс зөргэ Рэгзэмаагай
ажалай баатаршалгадайтай үеийн
эрхэ байдалтай пягта холбоотой
гэж элирэлсэх юм. Энэхүүн
хараад туршай.

«Арбай долоотой гүлмэр залуухан ябахадаа, Базарта дурлахаа һөнби. Тээрмийн хүснэгт душьше гаража шададагтүй һөн. Тээрэл зундгаа дайндаа оноодоо

бусаагүй һөмний даа. Мүнөө тэргүүнине хэшиг хүлэснэгүй, бил хүлэснэ гээш гүб даа? Ингэж оорыгое мэхэлийн биш гүб? Би һөнгөн эхийнгээ урда сэхэх хэлэхээ зэргээтэйб. Ажабайдалдам нэгэл үтгэхэн таһараа гээш ха. Тээд хаана, хэзээ? Зарим зон олон юумс бодонгүй, бэлэхийнхээр ажагүүтийн. Харин би үлүү хараад булуу химэлбэг гэхийнгийн үхжатай - алхамийн сэхэ дээгүүр бэсэ абаад, һүүдээнийн үүла һууба гээш гүб? Харин бэшээр яаха

Түржийн эзээр хажаа байгаабид? Энэ наанаараа үзүүлсэх ябаха гэжээ оролдооб. Төсдээ энэмийн буруу гээшиг гүй? Үзүүлсэх ябадал оидоогоор ойлгогдодог байбаа гүй? Би буруугай бэлшээрийнээс саашаа гаралттай энэ болооб. Нургуулишье үзөөгүйб. (Түүжээ сооноо олон хэхэг буулгагдахаа байна. Тиймээ тул автархаа хүлисэлгүйнабди).

31 нахатай болохон Рэгзэмаа
Жамбалова ингэжэ бодож
үзүүлж.

Манай герой үнэн сэхэ ябадалтай хүн. Тиймэ тula бэлэхэнээр, хүгэхэнэөр ажагууха дуратай заримашуулыс ойлгогчогүй. «Үнэн сэхэ ябадал ондоогоор ойлгогдодог баиба гү?» - гэхэн асуудал урдаа табяац үзэнэ ха юм. Галдан Балдановай ажаябадал энэ асуудалдаа харюу болоно гэжэ Рэгзэмэаа хайж мэднэ. «Олон юумг бодонгүй, бэлэхэнээр ажагууха» гэжэ оролдодог хүн эгээл Галдан ха юм. Рэгзэмэаа Базартай сугтаа дайнид ябанац, тийгээд амиды мэцд бусаан Галдан гэжэ хүбүүнд нэгтэбэс үгчэн юм. Тийгээж Баяр гэжэ хүбүүтэй болоо. Томо, сэбрэ бөстэй, габшагай түргэн хүдэлсэстэй (дайтай илалтаар дүүрэхэн зүн Хэжээнгийн пайрта бүхэ барилдаагаар нэгдэжхи үүри эзэлхэн) Галдан. Бэсдээ хүрэхгүй, тои ахир зантай байшаха юм. Галданай түрэхэн эсгэшии хаанаб гэжэ Баярхэа үнрэхдээ, хувьныхи хобр

« - Бэшэ ааб даа!!.. Би байнаб баабайши. Үнэнтэ баабайши! Бид! - гэжэ Гадан гэнтэ сухалдажа, хүбүүнэй урда үбсүүгээ шаажа эхилбэ». Ная хэлцид ороод ябдан хүбүүнэйнгээ урда үбсүүгээ шаажа байдан томо эрын гүнзэгы бодолтой, томоотой заштай гэхэгүй хэсүүмши!

Галдаа архи ухса, зайджийн хашаагийн эзлэхийг хийж, дурдатай хаш. Хоридо ошожко, Дармын Жэбжэмаагай эбэртээ орожжо хондохо. Энэд, Сэргээн Хүнчийн үүсүүдэлчийн фермээрэж, Жамбалова Рэгзэмаагай эбэртээ орожжо хондохо. Зүгтөө нүүлшины хэрэг оройдоо бүхэгүй байшаха юм. ...Гэр айл боложо түбхиниөгүй, ганса бэс ябаха гэсэцхэсүү ха юм даа. Нийлдээний зоотехник Дацдар бин болоно. Колхозийн зоотехник нэгээ үс хаалишанай гэртээ байрлаадшье үзөө. Намгатай эрэ бэшэ һаань, Рэгзэмаа Дацдартай хуби заяагаа

ициүүлэхийн эхдэгчийн хадаа цин. Энэ замхаас хадуурхан бэшэ, тэрээр бэлэндээрхийн хэрэг болоно.

Машай геройн шаанаийг ябадалай чинь сэхэгүй гурбааны хубинш бүридэгүй. Нэгэдэхинь, Рэгзэмэагай ажаддаа туйлахаан баатаршалга болоно. Басагаш үбдэхэн, үтэлхэн түрэлхидээ харуулажа, үргэжээ мордохуулсан габьяатай байха. Энэний хоёрдохи хуби болоно. Гурбадахинь, бүхын шаанаа соогоо түрүүшшигээ дураанд түшэглэж ябалга болоно.

Хүн бүхэйн урдахи ажалаа
жиншишэдгүй хэхэс уялгатай,
урданай нийц запшал сахиха
чнотой, дурлахаан дурандаа
зүрх сэдьхэлээ угэхэс зэргэтэй
ха юм. Тиймэ тута Рэгзэмаагай
ажал худалмэрии ч ямар нэгэн
баатаршалга хэбэртэйгээр

Эрдэни БАЛЬЖИНИМАЕ

хээд ябаша. Хэрбээ Рэгзэмаа повестиний бэшэргдэхэн 1970 он хүрэцтэр һаалинггаа ажал хээж ябаша гэжэ тоолоо haа, үшөө 14 жэл цэмчэх болохобди. Үбшэлхэдөө гү, али хүгшэн эжиггэ харууһалха үсдөө-нэгэ хэдий дахиin үнсэдээс һаахаяа гараагүй байха. «Гансал үнсээний шабаанha орхихо, хүхэ шобторхойн нийн мэдэхэб», - гэжэ Рэгзэмаа хэлнээс ха юм. Манай герой түрүүн долоон, hүүлдээ арба гаран һаалишагтай, бүрии hүүлдээ үүлтэртэ малай hүнэй фермын даагшина болоно. Эдээ жэлнүүдтэй мүн hүнэй тоо бүридхэгшвээр худалдее. Колхозийн һаалишад ганса үнсэх наадаг бэшэ, мүн зуидас үбнэ сабшалганд ябадаг, хабарай тарилгын үсдэс сараар бориий шэрэдэг, памартай таряа хуряалсадаг, орооно шэрэдэг байгаа ха юм. Нэгтээ ушаан таряас hүни хажуураар сабшанаа байна! Эдээ бүгээд тухай «Алирһанай улайха хаана» соо хүү хэлэгдэхий!

Энээни гансаарайшье абаад
үзөө haa, юугээрээ ажалай
баатаршалга бэшэ болонбод?

Дайшай үеши малшадай
тухашааралга энээгээр
хизаарланагүй. Тэрэ үеши
задагай гэр байра, эдээ хоолой
дугтагтал хайшаа ошохо нэм. «Гэр
коо хараахы, шала дээгүүр хуу
унаан. Шэрдэгүүд булаанд
эбхээтэй. Шэрээ дээрэ, үхэг,
ушааг, ханза дээгүүр улхайнаа
эхилээд шаажаан аяга, табагууд
бороогой унаанд табяатай
байба.*

«Энэ үедээ Рэгзэмаа газаанаа орожно сэргээ.

~ Энэмийн юун болож байна гээшб? - гээд, дэгээс түргэц носообо». Шалатай гэр, Бороогий дунаа барихагуй хушалта. Керосинаар носодог лаампа.- Мүнөө этигэхэнь бэрхжтэй. Тсэд тиимэ үс байгаа ха юм! Энэшье - баа: "Ажала үдэртэ гэж илгэ монсогор орооюүгэх бэш, - гэжэ Ханда хажуураа хажуу тээший хаяжархиба."

Залуу наан - залитай уед

ГҮН УХААГААР ГҮНЗЭГҮ МЭДЭСЭТЭЙ ОЮУТАД

Капитануудай
конкурснууда
хабаадахын хажуугаар,

харуулха, философиин
асуудалнуудын найнаар мэдэхэ
оюутагд олон байгаа.

Тэдэнгий дундажаа 1-дэхи
курсын Бато-

Майи 27-до БГУ-тай буряад
хэлээр бэшэгий факультетдэй 1-
дэхи ба 2-дэхи курсын
оюутагдай дунда гүн ухаагаар
(философи) КВН үргэргүйдээ.
Эндэ «Юные философы»,
«Пиковая дама», «Союз-23»
гэхэн командаанууд хабаадаа.

Бусадын булижа, түрүү
нуурида гараха гээш эхидээг
байвашье, команда бүхэн тон
эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Философиин багша Дари
Шойбоновна

Цырендор-
жиева эдээнэй оролдосын
үндэрөөр сэргийн байна.

Оюутад дуунай,

элдэб олон
асуудалнууда харюусажа
гараа. Шог ётго дуу наада

ТҮРҮҮШИН ДУРАНДАЙ ТОРГОН УТАЙН ТАНДАХАА, ТАНАХАА ШАДДАГҮЙ ЗҮРХЭН

Түрүүшины дуран мүнхэ,
мартаагдажаагүй мэдээрээ гэж
үнэгэрдэг домог соод хэлэгдээдэг
гэж һанадаг юм. Тэд һанаг
лаа гээч энэ мүнхэ дуранай
агууха хүснэгтэй ойлагд бэлэнд.
Уншар түб гэхэд, яар 20-солд
жээд саада тээ энэ мэдээрэд
түрүүлэнхэн хөөр мүнхөнний
байдлаадаа гэнтэ уулзалаа ён.
Хүчээгдээгүй энэ уулзалаа тэдэ
хөөрөө аяар холын залуу
наанайтай хийндаа
абашажархео бэлдий.

Урдаа үнэгэрдэг
уулзалаануудын зүрхэншин
ханаб даа хоргодаад байнаана
гаражаа ерхэндэд, ухаан
соогуурин түрийнэдэг гүйлдээн.

2-дэхи курсын оюутаг
ябахадаа, басаган инаг дуран
гэчинь мэдэхэшшигүү,
хүчээгээшгүү ябаа. Тэд инаг
дуран хэээс сэргээс хүнхий
нүрадагтуу хайт.

Этээгээ чадаа Бурхан багша
эдэхэр хөгжлийн хүн.
Инаг дуран гэдээнэй шүнхэн
соогуур булаг шинтээр
буурялан, зүрхэн соогуурин
мурэн шүнгээр харийдан
түрэж, хөөр жээд хугасадаа
эдэхэр дуранай охин соо
тамаржа, жарталай дэлдэй соо
шингээ. Орион тойронхи уйл
хэрэгүүдийн, хүн зонийн
анхархад болиторо дуранай
охиндо ноотоон хосройнтай
үнэн хандасаа харилсаас
туршихаа гүйцэндэг гү, ални сүг
ябаха золгүйнен ойлагноо дуу,

хуби заян тэдээниин хахасаагаа
һэн. Ингэж залуутай эндуү
болово юм гү, инаг дураяа
бодотоор сэргэж шадаагүй юм
гү - тэдэх хөөрний дуранайнгаа
түүлэгт аршилжа шадаагүй, хөөр
ондоо харигаар ондоо бэлэнд. Бэл
бэл мартаха гүйцэндэл, ами
аминдаа гэр бүлээ боложо
түбхиний.

Ингээд лэдэх дуранай ошон саг
зуурин хоорондо яас гээд, түмэн
мянган мүнхийн дунда угы
бодиноо гээнэ гү?

Тээр гэхээр он жэлнүүд
уулзан урасхад мэтэ мэдэгднүү
үнэгэрдэг байгаа.

Мүнөө гэнтэ ажабайдалай
хүтгээгүй соо шоургаараа
уулзанаадаа, эдэхэрний шад
уулзанаад боложо, халуун сонто
хайрүүлэн ийнхүү
юумынцэдэл зогсопобод.

Саг жээд ошоо тума
мартаада мартаагднаар байна
арийн дуранайны ошон гэнтэ
уулзанаад хөөр зүрхэн соо
носходоод гээ юн.

Түрүүшины дурые, үнэн дурые
мүнхэдээлүүн хүн зүрх сэдэхэд
сооноон, ухайн бодолнооин
гарахагүйд. Тиммээс инаг
дуранайнгаа ошо түүмр болгон
бадараажа, бүхий наан соогоо
гамижажа, аршилжа ябыт. Саг
үнэгэрдэгүй энэдэг, бэсийн
тамир нийжээлжээдэг. Тэдээ
бодото байгаа дээрээд
профилакторийн дээрээ
физиокабинет, массажий болон
бусад кабинеүүдэй
амжлалтатайгаар худалдаг.

С.ЖУГДУРОВА,
БГУ-тай оюутан.

МОИ МЫСЛИ О ДОМЕ

Как и все студенты, я очень
сильно скучаю по дому. И
потому, через каждые две
недели езжу домой. Дома
набираюсь сил и вновь еду в
Иркутск «грызть гранит

науки». И вот я снова еду домой по
той же самой дороге - Иркутск-Тараса. Еду мимо
деревень и сел, названия
которых я выучила наизусть:
Грехневка, Еловка,
Александровск, Олоники и т.д.
Вижу тот же самый лес, поля.
Они так красивы и маият куда-
то в даль. И в этот миг я
чувствую всю прелест дороги.
Захватывает дух от того, что я
вижу эту красоту и надеюсь на
то, что этот лес и поля увидят
мои дети, внучки.

Я еду домой! И даже
природа радуется вместе со
мной. Солнце играет своими
лучами, запутавшимися между
ветвями деревьев. Мне не
хочется спать. Я еду и смотрю
по сторонам и не хочется
упускать из виду ни одной
мелочи. Хочу всё увидеть,
пережить и понять.

И вот мы доехаем до 101
км. Здесь у нас святое место -
бариса. Я быстро достаю из
сумки мелочь и преподношу
духам местности.

Едем дальше и я вижу
родное село. Оно раскинуто по
берегам реки Тарасинки.
(Тараса - от бурятского слова
«тараха», т.е.
«распространяться»)

У каждого человека есть
своя маленькая родина,
которая зовёт и зовёт домой.

Что мне снится в час
ночной? Тараса.
По росе бегу к тебе -
домой! Тараса.
Все поля, луга, стога - все
моё! Тараса.
Ведь это Родина моя -
Тараса!

И вот я дома и мне хорошо.
Вижу родные лица и они рады
видеть меня. Тараса даёт мне
силы, я дышу чистым

воздухом и от этого
кружится голова.

В этот миг я вспоминаю
известный Алханай и у
меня попеволе сжимается
сердце. Впервые я услышала
о нем от своих однокурсниц
из Аги. Мы рассказывали
друг другу о своих селах, о
природе, о знаменитостях. И
были рады друг за друга, что
у нас в всех такая красивая
и богатая земля. И тогда я
услышала об Алхане и о
том, что хотят посягнуться
на его недра. Всех
слушающих это просто
возмутило, но мы ничего не
можем сделать. А потом это
забылось. И вот я вижу
статью в газете «Буряад
чын» об Алхане. Его хотят
взорвать.

Но что может сравниться
с природой, с чистым
воздухом? Я там не была, но
представляю, что это за
место. Почему люди так
жестоки и почему они не
думают о будущем? А ведь
все говорят «любите
природу», «защищайте её».
Докажите же это на деле. И
я надеюсь, да и не только я,
что Алханай останется
нетронутым, и будет
приносить людям радость.

У каждого человека есть
Родина. И нам всем хочется,
чтобы все это помнили и не
были равнодушными к пей.

Что может быть лучше
родного села? Видеть то, как
всё движется и живет.
Слышать, что кто-то
женится или вышла замуж,
а еще лучше, что появился
на свет еще один человек.
Ведь дети - это наше
будущее, продолжение
человеческого рода.

Дома я побралась сил и
снова «ринулась в бой» - на
учебу. Снова еду в Иркутск
и думаю о том, как всё-таки
дома хорошо.

Ирина БОДОНОВА.

ХҮНДЭМҮҮШЭ ЗОН УСӨӨРХЭГҮЙЛ ДАА!

Амархан зондо бэс махабад
найжаруулха эм дом, элдэб
ургамалаар шанагдаан бодосуул
лурдхагдадаг гээш.

Урда жалындаа эндэ ганса
технодогическая института
оюутад амаррагша һэн. Харин
һүүмийн жалындаа эндэ Улаан-
Удлын бүхээд нүргүүлийнүүдэй
табиниар бэсэлжайжаруулха
аргатай болоо.

Столоводонь АЭЭД
мэргжээсэй тоготод худалдаг
Тиймээс профилакторийн
найнаар эдээлүүлэг гээш.

Оюутан болоноор үнээ
найнаар

иингэжээдээлжээ үзэвэгж, гээж
4-дэхи курсын оюутан

Туяна хэлээ. Үшээ

эзэншиин баярлэхээр
сохи бэшэг гэрээнээнэ:

«Хитад оюутан Вал

Шинаа.

Сэдэхэлчээнэйн
хүргээсэб.

Та наамайе

гэдэхэнэймийн тэхэртэр

эдээлүүлээгээнэшт. Иймээ

амтатай эдээлтэйнэйижээ

байхаар ходоодо бэлэнбай.

Гэдээрээ тандыа бусаха

намаатай. Удирнүүдлийн

нэмээгэйт. Би тандыа

лурдайтайбай.

Эдэ бүгээдээ мэдээ

абада, үнэн дээрээн тус

профилакторийн байдал үзэвэ

хүндэмүүнээ зон Азахай АЭЭД

гэж үнээ бини ха юм

тэмдэглэхэ байна.

Борис БАЛДАНОВ,

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: голд АА

амархада.

Авторийн фото.

«Гомдол-

нуудай ба мэдүүлгүүнүүдэй

данса» эзэлэдээлжадам, тэрээн

баярай дэйтэр болоншонхой.

«Манда һанагдаа болон

хандууландаатай

үнэн зүрхэннэ баяр хүргинэбди.

Эх зүрдэмүүнээ зон Азахай АЭЭД

гэж үнээ бини ха юм

тэмдэглэхэ байна.

Борис БАЛДАНОВ,

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: голд АА

амархада.

Авторийн foto.

**ЗУРХЭ СЭДҮХЭЛЭЙ МУРИҮҮД,
ЗУБШЭХЭ ЁНОТОЙ ЗҮЙЛНҮҮД**

Хүн шубуундал, сэбэр һайхан
Хүсэл бодолоор сэдүхэлээ
зоригжуулан,
Дуулан, дурлан, ажалай гүн соо
Дали жэгүүр болохомнай
болтогой!

**Светлана
Жигжитова**

**ДУРАНАЙМ
МУРНҮҮД МУНХЭ**

Холын холоою сууряатан,
Хүлээгэнээр ерзэлши.
Зүрхэнэйм бэлэг болоолши.
Зүүдэнэйм шэмэг болоолши.
Намайгаа эльгэндээ тэбэрээд,
«Нананайм жаргалши» гээд,
«Мунхэ дурамниш» гэнээр,
Арбан сагаан хургануудыем
Альган соогоо адхажа,
«Амаргни, дуратайб шамдаа»,
гээ бэлэйш!

ОЛЬХОН

Ольхон - прекрасный остров,
Омытый волнами Байкала.
Нет места лучше на земле
Хотя везде его искала.
Ольхон! Ты - родина моих
предков,
Здесь родился мой отец,
дед и прадед
Такой земли увидишь редко
На всем чудесном белом свете
Люблю тебя, мой милый остров,
Выхаю аромат твоих лугов.
И, как степи привольной ястреб
Готов сразить твоих врагов.
Твоей земли родные сыновья
Несут твой стяг, Ольхон,
на высоте
И звонким голосом веселого
соловья
Я песнь пою о твоей красоте.
Лариса ЕРБАЕВА,
студентка БФО ИГУ.

**Шиний нюдөөр
шартэнэм энэ дэлхэй**

Нара, Наран Эхэ Эсэгэмни...

«Үүрэй солбон» хуудаанда үншэн басаган тухай уншаад, балшар наанайм үйл хэрэгүүд ойцом эжэлүүдгүй орожно, сэдүхэлэлем хүлгөөгөө. Эхэ эсэгын, аха зоной уялга, мүн үри хүүгэдэйшье уялга тухай бодомжонуудтайгаа хубаалдаха хүсэл түрэбэ.

Үхижүүнэй эхье сэлмэг тэнгэрийн наран, эсэгын һара гээд хэлсэдэг. Юундэб гэхэдэ, эхэ хүн үхижүүгээ ямаршье хүшэр сагта аргын олоод, эдээзблүүлжэ, гэдээшень дүүргэжэ, наанаагаа ханадаг. Дахуулжа, бэзээнхэй налаангуй хүтэлжэ ябаад, эрэ болгодог.

Эсэг хүн үхижүүгээ ямаршье аргаар үргэжэ тэжээжэ, гарынен ганзагада, хүлгэнь дүрөөдэ хүргэжэ табиха хүсэлэнтэй байдаг. Тээд энэ наанаанин наанаан соонь хүсэлдэдэггүй, наамга абаагүй эрэшүүлэй хүндэ байдалын мэдээжэ хя юм даа. Эрэшүүлэй ажал тад оидо, хүнды тайгада, холын бэлшээрэдэхэн һараар гарашадаг гү, али трактор, автомашинын жолоо бариж, хэдэн хоногоор гэррээнхэй холо ажаллаха, агуури, командировко гэхэ мэтын хүдэлмэри мундаха һэн гү?

...Арай гэж хоёр наамга гүйсөөд байхадамни хайрата эхэмни гэнтийн аюулда орожно, залугаар наа барагаан гэлсэдэг. Эхэмни Захааминай аймагай Мэлэ нюотагай һэн.

Тэрэ сагхаа хойши эсэгэмни наамга абаагүй бэлэй. Хүнүүдэй «наамга юундэ аванагуйбши?» гэжэ асуухада, «наамга абаа наамни, хүбүүмни хашалганд орох» гээд харюусадаг байнаан юм. Түрэлэй болон бэшэшье хүнүүд намаар хүбүү хэхээз эрихэншье байгаа. Эсэгэмни «газар дээрэхи ганса хүбүүгээ хүндэ үгөөд, хайшаа ошохо хүнбиб» гэдэг бэлэй.

Дүрбэтэй ябаа хаб, зунай дулаахан үдэр гэрэйнгээ гэшхүүр дээр һуугаад, булжамуур шбуунаай жэргэн дуулахе шагнан шагнан, эсэгынгээ ерхэв хүлээжэ һуунаа наанагшаб. Намайе үлдөөд һууна гэжэ мэдэхэн нюотагийнхай хүн Сосор Замаевич Хуриганов гарнаам хүтэлжэ гэртээ абаашаа бэлэй. Нэгэ томо аяга соо сайхээд, хахад халааша хилээмэ урдам табияд: «Бата-Ошор, здээлэ» гэжэ, гэрээ зээн эхэнэртэйгээ хайрлан һуудагын мунөөшье наанажа ябадагби.

1950 гаран оноор хори гаража ябааб. Охор-Шэбэрэй магазин соо ороходом, Сосор Хуриганов, Сандан Парынов, Дамба Ангархаев гарбан ажажынгаа ажабайдал тухай хээрэлдэжэ байбад. Аха зонаор мэндэшэлэдээд, нэгэ хахад хара архи худалдажа абаад: «Дүрбэ наанайдаа эсэгээ хоноор хүлээжэ һуунаадам, намайе гэртээ абаашажа, эдээлүүлээ бэлэйт» гэжэ хэлээд Сосор таабайда барихадам, нюдэнхөө нёлбоно гарган, «наанагүй» гэжэ үнэн зүрхэнхөөнхэй хэлээ һэн.

Табан наанайдаа байхаа үедэм эсэгэмни

Гоншог гэжэ айлайда байлагаад, «Путь Ленина» ажажынгаа залуу эбэртэ бодо малые Хамар-Дабаанай хормой доро оршодог Хара-Хүдүү гэжэ тайгын шэмэтэй ногоондо бэлшэхээз гурбан нараар гарваа һэн.

Июль һара соо һэн гэжэ наанадагби. Гоншог наамгантаяа ажажынгаа үбүү хуряалгадаа үглөөгүүр эртуүр ошоходоо: «Үдэрэй тэн багаар аягатай шүлэ эдихэш» гэжэ наамдэхэлээ һэн. Наадажа һуухадаа наанай үдэ болохы мартаа һэн хаб. Гэрэй үүдэн гэнтийн нээгдэжэ, нэгэ сагаан пулаадтай эхэнэр орожно ерээд, дүрбэн табсантай таг дээгүүр юумэ бэдэржэ байтараа, миний эдихэ шүлэ аяга соо хараад, модон халбагаар худхажаа үзөөд гарашоо бэлэй. Би тэрэ эхэнэрэй гаранаан хойно аягатай хүйтэн шүлөө эдээб. Шүлэн соо мяхан гэжэ гарсан гахайн хуухалжан хэдэн хэршэм мяхан лэ байгаа бушу.

Үдэшэлэн Гоншог гэртээ орожно ерхэдээ, ехээр сухалдаан янзатай. Гартаа һур օохор бариж, пеэшэнэй хойто тээхи үнээдэхэд хадаатай үлгээ газарта задагай үзүүрүүнэйн уяжа, бүтүү үзүүрүн урьха шэнгээр доронь орхибо. Юу хэхынен мэдэнгүй байхадам, намайе хам шүүрэжэ абаад үмдэ самсыем тэрэ доор тайлажа хаяба. Тэрэ һур урьхадаа намайе үлгэжэ, хүнан модоной үйнэндэх хабшагаар бариж галаар дүргэжэ, мэдээ табиуулан юм. Мэдээ ороходоо, шала дээрэх хэбтэй һэм. Тийгээж амидыгаар галда шарагдажа, шашлык болож байхаа үедөө, «Юундэ шүлөө эдингүй байгаабши?» гэжэ хэлэхэйн шулуун зүрхэтэй байнаан гү? Али хулгай хэдэ баригдахадаа, хоро шарань бусалаа гү? Хараад байнаан наамганийн намайе хайрлажа абаагүй. һүүдээ мэдэхэдэм, холшог һуудаг айлайнгаа поршоонхо хулуужа эдижэрхинэн байгаа. Тэрэ гэнээр гахай гаргажа, паяльна лаампаар хуухалхадань, миний арнаан дүрэжэ байнаан үнэр наанададаа дом.

Араа мяхаяа амидыгаар дүргүүлэнэйнгээ һүүлээр һараахаа үлүү саг соо һүнине унтангүй үнгэргэхэнэе наанадаа, мунөөшье нойрни сэлмэшэдэг.

Эсэгын гурбан һара болоод Хара-Хүдүүнэй ерхэдээ, бэедэм олон дүрэхэн шарха байгаа һэн. Энээнииех наанайдаа баабаймни ехэл намайгаа хайрлажа, тээбэрин эрхэлүүлжэ, «ямар муухай, амиды шүдхэрэйдэ байлагаа гээшэбий!» гэжэ тархяа шаагаа, өөрүгөө зэмэлээ бэлэй. «Эхынгээ амиды байгаа һаа, имиз ехэ зоболон үзэхэгүй һэнши» гэжэ хэлэхэйнен наанадагби. Эсэг ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай урдаа жэл Гоншог холын харгыда ябалсажа, Хүлгүүгэй түмэр станцинаа Ахын аймаг хүртээр ашаа шаргаар шэрэхэдээ, гүрэнэй зөөри хулгайлаад байтараа

баригдажа, һөөргөө бусажа ерээгүй гэлсэдэг.

Нара жэлнүүд һубарилдан үнгэржэ, 1942 он болобо. Тэрэ үбэл «Путь Ленина» ажажын наанай эрэшүүл тужын наанай соо барилгын модо, түлээ бэлдэхээз гарваа һэн. Миний эсэгээ 70 наанайдаа һаа, түлээ бэлдэгшэдэй тоног тухаа заажа, хурсалжа ябалсаа. Нэгэ үдэр соо модо отолоод, байраа балгаан бариж, тэрээн соогоо түмэр улаан табяад, орохон юм. Арбаад хоног соо тэрэ хүйтэн нойтон гэр соо байласан эсэгэмни үбдөөд, аша Долгор басаганайдаа ерэжэ, долоо хоноод, наа барагаа бэлэй.

Наа барагын урдаа үдэр би, арбан нэгтэй хүбүүн жаахан ябаган шаргада эсэгээз һуулгажа, фельдшерскэ пунктда абаашаад, докторто үзүүлбээ. Хэдэн таблеткэ эм худалдажа абаа һэм. Аша басагандан хүртээр табяад метрэй үлөөд байхада, аргамни налаад ябаяа һэн. Намнаа дүрбэ-таба эгэшэ Ханда басаган шэрэлсэжэ, эсэгын гэртэ оруулалсаа бэлэй. Энээнэй һүүлээр уданшыгүй хайрата эсэгэмни наа барагаа юм. Хүдээлхэдэ, ямар автомашина байхаа һэм даа. Найман шаргаар арбан хоёр хүн хэмтэг газартань хүргэхэн юм.

Ши, Бата-Ошор, ехэ буян хээш, хожомо арга бэшэ өөртэшни гү, али үхижүүдэшни наанаар эрьеэж ерээ, - гэжэ зарим нюотагайм хүнүүд хэлэдэг бэлэй.

Бурхан багшын хэлэхэн үгэ зүб даа. Эхэ, эсэгын үргээн, тэжэхэн ашыг харуулхын тала хүгшэрээд байхадан үхижүүдэйн хоёр эм дээрээ һуулгажа наанжалаа ёнотай. Тийгээшье һаа, аша тууынен дүүрэн тулэжэ шадахагүй гэхэн байна бушу.

«Эрьеэх наан, ээлжээтэ түрэ» гэхэн үгэ бии хя юм. Тиймэ туладан үхижүүдээ наанаар үргэжэ, хүмүүжүүлжэ, нургажа табиха эхэ эсэгын уялга. Үхижүүдэй уялга: эхэ эсэгээз наанаар харууналаха, зөвлэн эдээгээр эдээлүүлжэ, зөвлэн унталгадаа унтуулжа, зөвлэн үгөөр баяяруулха. Эхэ эсэгээз муугаар бариха, харууналаха, хашаха гээшэ нүзлэхе ехэ нүгэл гэлсэдэг.

Мүнөө сагай хүндэ хүшэр болоод байхада, элдэб юумэн дуулдадаг болоо: үхижүүдэйн эхэ эсэгээз хараанаа, сохино, эдээ унанханаан илгажа, пенсиинь буляж абана, харууналагүй гэхэ мэтэ. Буряд зондо имиз муухай юумэн хэр угхаа үзэгдөөгүй юм. Дүшэ хүрөөгүй хүн хундага гартаа бариха эрхэгүй байхын хажуугаар, наанай даа тайлань архийн бийнээдэг.

Зарим зондуу үтээниие «аяга гартаа бариж шадаха болбол, архи уума, үгэ хэлэхэж нурхадаа, хараал хэлэнэ» гэжэ зэмэлдэг. Эдэ бүхы юумэн хүмүүжүүлгын нуладаан дээрэнээ болоно хя юм. Гэр бүлэдэ, дунда, дээдэ нургуулинуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри нуладаа, муртэй хэгдэнэгүй гэхэндээ, алдуу болохогүй гэхэн заншал бии юм.

Зарим зондуу үтээниие «аяга гартаа бариж шадаха болбол, архи уума, үгэ хэлэхэж нурхадаа, хараал хэлэнэ» гэжэ зэмэлдэг. Эдэ бүхы юумэн хүмүүжүүлгын нуладаан дээрэнээ болоно хя юм. Гэр бүлэдэ, дунда, дээдэ нургуулинуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри нуладаа, муртэй хэгдэнэгүй гэхэндээ, алдуу болохогүй.

Б.БИРБАЕВ,

СССР-ий, РСФСР-ий арадай гэгээрэлэй отличник, Буряд Республикин габьяята багша.

- восстановление клуба, оборудование и открытие медпункта в п. Солдатский;
- повышение мощности трансформаторной подстанции в этом же поселке;
- водоснабжение п.

вышеперечисленное он может и должен решать - так считает Евгений Егоров. Он обещает то, что выполнимо, и выполняет то, что обещано.

Ему не нужна депутатская неприкосновенность, ибо ему нечего скрывать и нечего

ЕВГЕНИЙ ЕГОРОВ

Кандидат в депутаты Народного Хурала РБ по межрайонному избирательному округу № 62

Степной:

- восстановление тепличного хозяйства в с. Сотниково, Ошурково;

- обеспечение госзаказов на овощную продукцию;

- расширение и реконструкция авиапредприятия, превращение Улан-Удэнского аэропорта в крупный международный порт для дальних транзитных рейсов;

- восстановление производства на Сотниковской птицефабрике с обеспечением муниципального заказа на продукцию этого предприятия;

- действие вхождению поселков Сотниково, Ошурково в городскую черту с учетом мнения большинства избирателей;

- последующие телефонизация, благоустройство, налаживание автобусного сообщения.

Депутат не может решить все проблемы, но все

бояться. Более того, он считает, что необходимо поставить заслон перед людьми, идущими во власть ради личной выгоды, ради лоббирования своих интересов, в том числе выбивания льгот, например, для получения сверхприбылей от производства и от продажи водки, как следствие массового спаивания населения.

Депутат должен защищать интересы избирателей.

Евгений Егоров готов организовать Общественный совет жителей округа и регулярно отчитываться перед его членами. Для этого, по его мнению, необходимо восстановить домовые и уличные комитеты, создать участковые Советы жителей микрорайонов и поселков. Их представители войдут в Окружной Совет, наделенный полномочиями отзыва депутата, обращения к Главам местных администраций по различным вопросам, и совместного решения проблем округа. Только в этом случае народный избранник будет защищать интересы граждан.

В Народном Хурале РБ должны работать профессионалы, и не просто специалисты-законотворцы, а те, кто умеет и может работать с людьми и ради людей. Именно таким человеком является Евгений Егоров. Голосуя за Егорова, вы голосуете за построение гражданского общества, где закон един для всех. И каждый человек - личность, с миением которого считаются властные структуры всех уровней и никто не имеет право нарушать его права.

Группа поддержки.

• • • • •

УГ УНГИЯЯ ХҮНДЭЛХЭ

Имешүү удхатай урия доро май соо Ага дээрэ нургуулиин шабинаяй научно-практическа хуралдаан үргэрбэ. Энэ хэмжээ ябуулыг эхинийн хадаа Буряад Республикийн нуралдайл министерствын дэргэдэх үхижүүдэй аяншалгын тубэй үүсчээсээр Эхжигээдэ март наараа татагданаа байна. Тэндэ Агын нэгдэхий дунда нургуулиин хөрөд үхижүүд Б-Х. Цырендоржиева болон Б. Батуева гэгшдээдэй ударидалга доро ошож хабаадалсаад ерхэн байна. Энэ удаа окрого үнгэрэн хуралдаанда Буряад Республикаа, Усть-Ордын Буряадай округгоо, Агын тойрогой районуудаа түлөөлгөшгэд ерхэн байна. Агын 1-дэх нургуулиин талмай дээрэ үүдээ тэмдэгүүдээр шэмгэлэгдэхэн Ага найман эсэгийн зүгнээ найман сагаан хэсэгийн гэрлигдэх айлшид аурижа, углигингаа үедамажкаа, мүнөө хүртээр ерхэн ён запшалдаар хүндэлэн угтанаа. Тийгээд холоо буунаа айлшид Агын дасан ошож бараалхбаа.

Удаадахи үзэрүүн хуралдаан нээгдэж, тэндэ сугларагшадыг тойрогой захиргааны даргын нэгдэхий орлоглоо Б. Рызынов, эрдэм нуралдай комитедэй

түрүүлэгшэ Ц. Намсараева гэгшдэх хани халуунаар амаршалаа. Үүлээрин Буряадай Эрдэм нуралдай министерствын ахамад мэргэжэлээ Б. Тудупова, Усть-Ордын округгоо буряад хэлэнэй болон литературын багша Р. Шадаева гэгшдэх хароугай үгчинүүдэй хэлэбээ. Түрүүшийн үдэшэ конференцид хабаадагшад Ага-Хангаль иштэг ошожо, зугаа наадаанд хабаадалсаад, тэндэ хонобо.

Үглөөдөрүүн сугларагшад Буряад арадай эрхилж ябанаа ажал хэрэгүүдээр, ён туримуудаар, шажан мүргэлээр, элти зонуудай памтараар, г. м. темчинүүдээр, хөөрөөлдөө мэдээсэл ябуулхын тула тус тус таарчаж, ажалаа, үргэлжлүүлээ.

Округийн туб нууриин дахи соёлын байшан соо хизаар ороноо шинжлэх материалындуудаар выставка нээгдэж, эндээрхэн зон арад ангилаа соёл културын түүхээгээ нонирхон тасилсаа. Тэндэ буряад яхатанай абажа ябанаа гэрэй бараа хөртсөнүүд, аяга табагууд, мүнгэ алтаар бүтээн занал зүүдхэмлүүд, гутал хубсануудаа, аурэ зурагууд элбэгээр табяатай байбаа. Үүлээрин үхижүүдэй бэллиг

Цырендоондок ГОНГОРОВ. АГА иштэг. Буряад изагууртаниггаа уг гарбалыс, ён запшалыг хүндэлэн үргэж ябаха хэрэгтээ энэ хэмжээ ябуулгын түнэтай байхан дамжагтгүй. Буряад изагууртаниггаа уг гарбалыс, ён запшалыг хүндэлэн үргэж ябаха хэрэгтээ энэ хэмжээ ябуулгын түнэтай байхан дамжагтгүй.

Цырендоондок ГОНГОРОВ.

АГА иштэг.

"Туя сэсэн хатан" гэхэн конкурсдо

БАГШЫН ЗАМ

Ульдэргын дунда нургуулиин дунда хамта 500-гаад зонийн пайдамтайгаар хүтэлэн ябадаг ударидаагаа гэхэдээ, РСФСР-ий габьяатай багша, Арадай гэээрээгээ отлигийн Цыжипова Сэсэгма Бадмаевна мүн болоно.

Уран Дүшн хашнааатай улата Захааминай улзыг Сагаан-Таабайн хормойдо оршдог Улаэгчэн иштэг тооитой юм. Улаан-Удын багшанаай училши эрхимээр дүүргэж, эхин классай багша мэргэжэлтэй түрэл иштэг бусаа, алдар суутай Михайловын дунда нургуулид ажалайнгаа намтар эхилээ. Хурса хурдан В. С. Попова гэжэ директорийн ударидалга доро 2 жэл эндэ багшалжа, арагтуяа хургаал заабариишье, үндэр сэгцэлдэ магтаалдашье хүртэжэ гарцаан байна.

1969 ондо багшанаай дээдэ нургуулиин орд ба буряад хэлэ бэшэгэй таңгата оржо нуралсаба. 2 курс дүүргээд байтараа, «басаган хүн харида» хэнхийн сэхирхэн Ярууны сэхирхэн Мүнхэ хүбүүнтэй ушаржа, «Улаалаараа наалухан, уладаараа даруухан» Ульдэргэ иштэгтэгээ бусаа, алдархэн, ишураар урихан, нүдэлгэн ухаансар шинэбэри буунаанин тэрэл хэн.

1971 ондо Буряад орцдоо булаанда мэдээж Ц. Н. Номтоевой хори гаран жэлэдэ хүтэлбэрийн сүйтэй нургуулид орд хэлэнэй багшараа томилогддог. Завуч болоод хүдэлжэ байтарын, аймагай нөдөр срэж нургуули ухааны ахайсаны баадхаба.

Нургуулиингаа түхэн шэнжье, сагай эрилтээр тад ондоо, ёршиг онсо түхэн маягтай болгож шадаа. Нуралсалай экономическая, эстетическая, математическая бусад түбүүд, түхүүн хизаар орноо ишгэлжлийн үргэлжлийн ба Ц. Н. Номтоевой музейнүүдээгээ. Ульдэргын дунда нургуулид ишондонон дүнгүүдээр Бүхээрснийн мурсысөнцээ шалгаржа, С. Б. Цыжипова «директор года» гэгдээ юм. Харин орд хэлэнэй багши Ц. Д. Д. Н. Чимитова «Педагог года» гэхэн иштэгээдэх хүртэжэ, Москва ошохобо зэвнэхийн. Мүнөө жэлэй «Учитель года» гэхэн иштэгээдэх хүртэжэ, Москва ошохобо зэвнэхийн. Мүнөө жэлэй «Учитель года» гэхэн иштэгээдэх хүртэжэ, Улаан-Удын нургуулидээр хэлэнэй мурсысөнцээ Ульдэргын хөсрө багшанаар (Ц. Ц. Буудацыренова, Д. С. Доржийн, гэгшдээ) аймаг соогоо түрүүшийн хөсрө нүүри эзэлбээ. Ц. Ц. Буудацыренова Улаан-Удын нургуулидээр хэмжээнэй орд хэлэнэй хэшээл үнгэрээд финалда оржо, «За возрождение

национальной школы» гэхэн шаанд хүртэбээ. Жэл бури үнгэрээг олимпиаданууда манай нурагшад эрхимээрдэг байна. Илангаяа географияар (М. О. Эрдийнэева) иштээшье түрүүшийн нуури алдаагүй юм. Эдэ мэтгэ амжлтанууда бүхын колективий, тон түрүүн директорийн эсэш сусаагчай ажалайш ўрэ дүн гээш бээз.Өөрөө Сэсэгма Бадмаевна орд хэлэ заанаанд заадаа.

Мүнөө нургуулидаа угсааты зонойнгоо гар ураллага, дархалага, углаза хээ нийнэлгээ, ишигээр шэрдэг оёлго гэшүүлэх орлодоно нурагшад бүтээлийнүүдээгээ наималж, багажэхшье нааны зэд охлоо, мүнгэ тоолож нурана. Мал адууна хони, гахай, тахяа гэх мэтые хамхабарийн ажайхы барина. Няаын сагта хүдэвэгийн сёёй байшан, номын сан, эмшигэлгэн газар, хүүгэдэй сэсэрлиг нургуулитаяа хамжажа, социалист-педагогическая комплекснэрээгээ боложо, багал директорийн харгалзалга доро орбо ха. Сэсэгма Бадмаевна хүнэй тала харалсадаг, иуумы зүй муреорийн шидхэхээ гэжэ орлододог хүн юм.

Дүрбүн хүүгэдээ үргэжээ зонийн эзэрдээ табяад, табан хайхан зээнээрэй амтатай танядад ябанаа дэлгэр баян сэдхээлтэй буряад эхинэр, бэлгитэй бэрхэ багша Сэсэгма Бадмаевнадаа эдир үтээдээ эрдэм ухаанай өрднээн зэндэжини олжо, сэдхээлдэнээс тээс тарижа, зүрхэндэн зулаа бадараажа ябахадаа, арадайгаа дундаа ашатаа багшамай гэгдэжэ амгалан тайлан нуугыт даа гэжэ үрээ.

Ц.Х.ДАРИБАЗАРОВА.

Михаил Батоин

АРАДАЙСЭСЭН ҮГЭДУУРЯАЖА...

Худалша хүнэй хэлэн хурса, Хулгайша хүнэй хутага хурса, Үнэнэх хүнэй бодол хурса, Үншэн үриин ўлэ хурса.

Сэхэ хүнэй хэлэн тодо, Сэбдэг хүйтэйнэй жабар тодо, Хани нүхэрэй сэдхээл тодо, Хабсагай хадын хаяа тодо.

Хээрэй талын һалхин эли. Хухийр модоной умхи эли, Хоонон энэхүүдэй энэхүүдэй эли, Хуурмат хүнэй шарай эли.

Намарай талын шарай дорий, Нүүлэлт хүнэй шарай дорий, Үргэмжэгүй хүгшэд дорий, Үтэнгүй үлэхэн үбгэд дорий.

Холые хараадаг зориг тэнюүн, Хобдогые байсадаг сэдхээл тэнюүн, Түрэндэн дайдын шарай тэнюүн, Тэдхэмжэ һайтийн наанан тэнюүн.

Таладаа Табхар хүнэг.

(тобх)

Тэмцэн шигти ходойтой, Голбо шигти амьартай, Тогоон шигти хабхагтай.

(сэдэг)

Таг дээрээ табишигай эдээн, Табан хургаар барийшгай эдээн.

(нээлт)

Үндэр лама Удэр һүннүүгүй мургжтэй.

(нээлт)

Хамаргүй аад, аматай, Хабиргагүй аад, шоргатай, Хоонон архатай, Хоёр хүлгэй.

(нэхэртүүл)

Хоёр түрэлтэй юун бэ? (нисгэвийн)

(нисгэвийн)

Шагнаашын газаа Шарга морин уяатай.

(схийн)

Шамханаа бага аад, Шамханаа этигэлтэй.

(хийн)

СЭБЭР НАЙХАНААР СЭДЬХЭЖЭ ЯБАДАГ БҮТЭДЭ ЗОНДО ХАНДААН БЭШЭГ

Бидэ, энэ митингдэ хабаадагшад, хэжэнгын аймагай зарим ажалшадай, бүтэдэ нүзэгтэнэй тулөвлэгшэд, хэжэнгын дасанай ламанар ба

хубарагууд майн 4-5-ний үүни буддын шажанай лама хубарагуудые сохион ябадалые зэбүүрхэн буруушаанабди.

Үрдэ үдрийн, майн гурбанай углөөгүүр түбэд эмшэлгын Атласыс таатай документгүй, аад хэнтэйшие зүвшэнгүй, харин гүрэн гаргаха нэдэлгэ Президентийн даалгаваряар хээ байтараа балшиса баригдаад болионон байна. Тийбшийн лама хубарагууд хамба-лама түрүүтэй Атлас хадагалсан музейн фондын гэрэе манажа хоннонон, Хойто Америко руу абаашаха нэдэлгүй буруушаан пикет эмхидхэн.

Имээ ех буруушаалгатай ушархадаа, Буряад Республикийн Президент Л.Потапов, тэрэнэй орлогшо А.Нимаева гэтийд майн 4-5-ний үүни энэ Атласыс хүсөөр буялааж ябуулсан байгаа. Президентийн захиралта №65-рп дугаар доро майн 4-д гарана, тэрэнэй соонь Атласыс ябуулха, хээрээс сэргүү ябадалай гарабал, хусс хэрэглэхий зүвшенхэн бүэд бэшээтэй. Тийгээж хусс хэрэглэхий зүвшеноо угтажиши байна. Ингээж эхин түрүүн майн 3-дэ Президентийн захиралтагүйгээр гаргаха гээ нэдэхэн аад, нүүдээн ядахадаа, ябууданса өндөхэн болон. Энэ шоуса хэргээ дадалха гээ Буряад төлөвдөнөр юуши харуулаага. Засаг баригшадай захиралтаар СОБРын аюулгүй сашигшад (сашигшад гү) дураараа оронон, лама хубарагуудые сохион, корреспоңдентиүүдэй эрхэ ханашан байна. Энэ зэбүүрхэм ябадалаа дадалха наадлагийн засаг баригшад Түбэд эмшэлгын Атласай бүгэд зоной танилцах тонгай, энэ буддын шажанай наанги соол гэршиглийн нааншиаан хэлэхэн Далай-ламын угтыг хэрэглэдэг болобо.

Бүгэд буддын шажанай тогий, эб пайрамдал сахиха хэргээ сэхэхэн хубитаяа оруулжа, Нобелевско шанды хүртэхэн буддын шажантанай оногорхол Далай-ламын иэрээр өөрийн бүдүүлгэ ябадалые

ламын цэрын ойро хүрэхгүй, энэ бузагай ябадалтай холбохоёо дары болигты гэжэ шангга хэлэхээ ушартайбди. Далай-лама Атлас ябуулхые буруушаагүй гэхэ байха. Тээд Далай багшии зүвшөөл аяар мартаан 31-д ерхэн аад, юундэ ургэн зоний дундаа тараагүй? Тэрэ үдэр хэдэн мянган зон гарна табиж, Атлас гаргахые буруушаан, зоний дундаа арсалдан гарнаад байгаа ха юм. Манай Президент имээ үргэн ехэ арсалдаа мэдэжэ байгаад, зүб мүртэйн оруулха, таатай зохиц болбосоронги арга боломжын олох аад, энэ хэргэ хэрэгсээгүй зон амитийн дундаа хэрүүл гаргаба гээш. Саашан бүри ехэ гайхамаар юумэн гэхэд, энэ зүришэлдөө болохоо байна нүнглэлтэй холбон. Буддын шаажан мүргэл хүндэдэг бүгэд зон энэ бузагай ябадал нүнглэлтэй огто холбоногүй, холбохыншие аргагүй, имагтал юундэ лама хубарагуудые сохиоудаан, хамба ламыс доромжилон ябадалда зомтэй Буряад Республикийн Президент Л.Потаповта, тэрэнэй орлогшо А.Нимаевада - тээдэдээ этигэл найдабарияа буулганаа мэдүүлэх.

3. Родин гүрэнэй Президентын «Шүтөөнэй байшануудые болон бусад буляан абаан зөөри шажан мүргэл эмхинчүүдээ бусааха» гэхэн 1993 оной аярлини 23-ний №281-дэх дугаарай тогтоолтой зохицуулан, Америкин гүрэннэе бусаадан, түбэд эмшэлгын Атласын Буддын шажанай заншалта Сангхада бусаахые Арадай Хуралда зохихо тогтоол абаахын эхэн нааны сэдьхэл арад түмэншии тамална. «Айнан хүнэй аман урид» гэжэ нүнглэлтадаа унахаяа айжа ябашан зарим иргэнэй, тэрэ тоодо Президентын хэлэхэн, наанашан бодол тэрэ заандаа гаража ерэнэ. Ферынгөө өөдөгүй тулуур ааша балаалхын түлөө бэшэ, зонийн нүнглэлтэй холбон элдэбэр хэлэхэ гол шухала асуудалнаа хазагайтуулжа болохогүй.

Мүнөө болоходо, лама хубарагууд хэрүүл татаа гээд нэнгэргүйгээр тэдэниин зомчаха наанайт зон олон болонхой. Тээд ухаан бодолойнгоо төришөөгүй юм наа, хэлтэй - алм тэрэ зомчаха хэлэхээр баримтаа, төлөвдөнөр гансал ламанарые доромжилхонь үзэгдөө! Энээшии бүхын дэлхий хараба

Митингийн түрүүлэгшэ
Б.РЫБДЫЛОВ.

ха юм. Имээ ёро муутайгаар, пүгэл буян гэжэ юрэдөөшье мэдэхээ болоод, арад зондоо хүндэтэй шажан баригшады зомчах гээш тои буруу дада.

Демократии эхи табиж ябашан гүрэндэ имээ бүдүүлгэ ааша, гушаад оной зэрлиг муухай ябадалда адлихан, хүчине юуньшие гэжэ зомчах эрхын чанаха аргатай байдал жэрхэм муухай гээшэл дада.

Тиймэ һэн тула Далай-

В АТЛАСЕЛИ ДЕЛО?

Если мы, народы Бурятии, не захотим за лающей москвой замечать слона, будем только слушать истерики по поводу последствий, не желая вникнуть в корень зла, то в будущем можем получить непредсказуемые результаты, независимо от того, кто будет Президентом республики.

Ведь сыр-бор разгорелся из-за того, что Правительство Бурятии при заключении контракта на временный вывоз Атласа в США не сочло нужным уведомить об этом буддийское руководство республики (занимавшегося в то время гяжбами и внутренними разборками), поскольку религия в нашем государстве отделена от него, а данный экспонат

является государственной собственностью и буддисты пока не имеют к нему никаких юридических прав. Он не является предметом культа и религиозного преклонения, никогда не считался «религиозной святыней», как его нарекают представители бурятской школы буддизма, а всегда был, как писал Далай-лама XIV в своем послании Президенту РБ А.В.Потапову и народу Бурятии от 31 марта 1998 года, «шедевром буддийской культуры», представляющим интерес для учёных и исследователей. Он выразил радость и одобрение по поводу контракта о временном экспонировании Атласа в США для ознакомления с мировой общественностью.

Тем не менее глава Традиционной Буддийской

Сангхи России хамбо-лама Дамба Аюшев «сильно обиделся и оскорбился» за то, что с ним не посчитались и не согласовали предмет контракта и, с целью отвлечения верующих от внутренних проблем конфессии, предпринял неожиданные и опасные шаги, заручившись поддержкой некоторых религиозных и общественных организаций, воспользовавшихся незнанием мирян, и, играя на религиозных чувствах фанатиков.

И люди получили то, что имеем сейчас. Посланный ветер еще не затих, религиозные баталии перешли в политические. А пострадавшие стороны строчат жалобы друг на друга в правоохранительные органы. Этого ли хотел народ?

Резюмируя результат «атласной эпопеи», нельзя не отметить, что религиозные фанатики везде в мире одинаковы - в Индии, Аравии, России или Бурятии - им нет дела до интересов народов, живущих в человеческом обществе. Служа только своему Богу, они готовы идти

на разрушение моральных устоев, считая правыми только себя. Призывают к благородству фанатиков и одержимых любого толка - дело бесполезное, они - глухи и слепы. Поэтому-то так часто в мире неожиданно вспыхивают и еще много раз будут происходить разрушительные войны, продиктованные амбициозными устремлениями. Они готовы на любые жертвы и «священные войны», бросая клич ради религиозной или политической веры. Мир на Земле установится только тогда, когда отомрут все религии и люди перестанут смотреть сами себе культов и кумиров преклонения.

Теперь, узрев истинную сущность местных буддистов, кто же поверит в побасенки о том, что религиозные деятели всегда и везде только занимаются исключительно миротворческой деятельностью, что на первом месте ими ставятся морально-этические, правственные, духовные ценности, а не материальные и амбициозные?

Общественность республики лишился раз убедилась в том, что бурятские ламы (возможно, не все, т.к. многие из них не участвовали в антизаконных акциях) лицемерят, уверяя, что они почитают личность и мнение Далай-ламы XIV (кстати, узлав, он резко осудил хамбо-ламу в организации беспорядков и противодействии в вывозе Атласа).

Она убедилась в том, что слепой религиозный фанатизм, смыкаясь с националистическими претензиями, в любой момент способен вызвать национальный и политический кризис в нашем обществе.

Когда я спросил у одного посвященного из Улан-Удэ о том, как оценивает он происшедшее и чьей стороны придерживается, он ответил: «Ничей. Это - карма нашего бурятского народа. Он должен познать на себе, пройти через такие испытания и сам сделать вывод. Будет ли вывод и выбор удачным или неудачным - значит такова его судьба».

Я верю, что миролюбивый и мудрый бурятский народ разберется, сделает правильный вывод и не позволит фанатикам разных мастей втянуть себя в религиозную, националистическую и политическую авантюру.

Валерий ДАБАЕВ.

ХЭД ҮҮДХЭЛ ХЭЭБ?

Бидэ нэгэ хэдэ нүхэд суглараад, түбэд эмшэлгын Атласыс абаашаха гээн хэлсээе ойлгохо ядан хөөрэдэбоди.

Юуб гэхэд, Буряад Республикийн Правительствийн гэшүүд олоороо сугларжа, апрелини 7-ний үдэр энэ Атласыс США-да абаашахые болоулх гээн шинжхэбэри ябашан байна. Тиний уданьшигүй май нарын эхээр абаашаха гээд, хоёр, гурбан засаг баригшад тогтоол аблага гэжэ ойлгонбоди.

Ингээж энэ засаг баригшадийн арад зонийн үймүүлжэ, хэндэшье дуулгаагүй, хараахыаар хэлсэх хэс хо юм. Үзүүдээш хадаа энэ Атлас Буряад арадай Атлас, Бурхан нүзэгшэдэй буян зүвшөөлгүүгээр бүтээгдэжэ, арад зонийн, нүзэгшэдэй зүвшөөлгүүгээр хаанаанье элгээжэ болохогүй

зөөри гээ олон сопинуудны бэшэн.

Российн Правительство энэ Атласыс эзэмдэхэ ёногүй гэжэ бидэ ойлгонбоди. Энэ ушарые тон буруушаанбди. Россиян засаг баригшад, Буряад Республикийн Правительство энэ ушараа өөхнэдээ мэдэржэ, өөхнэдэгүй буруушааха ёнотой гэжэ наананбди.

Нүнгүүлийн үедэ зарим политически хүснүүд үүдхэл татаха байна гэжэ засаг баригшад зар үзүүлэхэдээ шийдээш.

Үнэн дээрээ энэ тиймэ бэшэ, засаг баригшад зар үзүүлэхэдээ шийдээш хэсэх эдэхэлтэй улад бултадаа зүвшэхэ байха.

4 хүнэй захиралтаар гар табигша Цыбан ДОРЖИЕВ.

ДЕПУТАДТА ЮЧН НАНГИН ШУХАА БАЙХА ЁНОТОЙ?

Юндаа Буряад Республикин Президентын болон Правительствын захиргаанай хэрэг эрхилэн хүтэлбэрэлтийн Александр Гомбоевич Лубсанов алба хаагшад олонийн үнүнүүлиин Юндаа округноо Арадай Хуралдай депутатадаар дэмжгээсээ? Эндээ гайхалтай юумян үга. Юндаа бэхжээдээ Александр Гомбоевич сэргэшээдэй шинэдхэн хубилалгдаа хабаатай асуудалнуудыг шинидхэн хүдэлмэри үүнийг ябуулна.

Олонхи офицерүүд А.Г.Гомбоевын АВРЗ-гийн комсомолой эмхини удаарагшаа байхаар һанаадаг. Тэрс сагта сэргэй частныуудаа, хилэ сахигнайд заставаануудаа завод мэдээжээ байгаа. Сэргэшээдэй байдал өөр дээрээ үзүүлэн тул, А.Г.Лубсанов сэргэшээдэй ажалаа хүндэтгэгээр хандадаг. Гурван жэлэй туршидаа сэргэй албандаа ябахадаа, зүйл аяамаа халуунаа, үбээсийн ягинача хүйтэндэшье илгаагүй, сэргэй «ИФСА ашаануудын» харуулажаа, үргэн Союз гурэндэгээ хизаар дайдаар ябагна һэн. Энэ үедээ сэргэшээдэй нийшилдээ, наидлаадаа хүртгисээ бэлээ.

Алба хаагнадыг болон тэдэнэй бүлэгчүүдээ социалист талаар хангахаа комплексно программын проект бэлүүлхээ хэрэг хэндээ даалгахад гэхэн асуудалыг гарахадаа, Республикин Президентын дэргэдэх алба хаагшадай талаар координационийн совет (эндээ гарнizonийн хүтэлбэрлихы бүридэл ордог) Александр Гомбоевич Лубсановийн кандидатура Аарээ тогтоон байна. Александр Гомбоевичийн

хооноор үгээс үгээж ябадаггүйн, эхилэн хэрэгтээ эсцэнүү хургэнгүй байдаггүйн мэдээжээ. Тиймээс программа байгуулхадаа, хэрэг дээрэн бэлүүлжэ шадахаа гэжэ сэргишээ зүйн шинидхэбэри авсаа. Мүнөө программын проект бэлэн болгождоо, захабарий болон дураадхалнуудыг оруулжин тул сэргэй алба хаагнадтаа тараагданхай. Шухала гурбан шэгэлэээр социалист талаар хамгаалгын хүдэлмэри ябуулгахаа: сэргэй алба хаагнадыг, амаралтадаа гарахан сэргэй албатанис гэр байраа, ажалаар хангалаа, тэдэндээ социалист талаанаа туналамжа үзүүлэг.

Нёдондо жэлэй памар «Сосновый бор» болон

«Восточный» үүрингээд ажануугшад Удые хүндээн байхан «генеральска» хүүргэ захабарилхаа хэрэг эрхихийн А.Г.Лубсановын гүйцэн юм. Богони болзор соо хүүргэ захабарилгын бэлэдхээлэй хүдэлмэри хэгээд. Гол дээрэн бэлэдхээлэй хүдэлмэри гүйцэд ябуулгахаа, проектно-сметни документацийн бэлэн, мүнээн зөөрийн олдопхой. Хүүргэ захабарилхаа хэрэгтээ Республикин Правительство, Улаан-Үдийн захиргаан, Экологийн талаар гүрэнэй комитет болон авиаазавод, ЗММК гэхэ мээти предпринимтуул хабаадалсаха.

А.Г.Лубсанов үнүнүүлиин Юндаа округой зоной асуудалнуудыг шинидхэн аргацуудыг нийтийн транспорттай, гэр байрийн ажайхтай, нийтийн журам сахижээг ябуулгатай холбоотой асуудалнууд орондоо. Юрьин, ходоодоо жийн зантай Александр Гомбоевичийн зон шиунгүй, дуратайгаар бүхий уйдхар, гашуудалардаа хубаададаг. Тийн түн эрийн хүнд А.Г.Лубсановийн зүгнээ зөвлөх түнхамжажаа үзүүлэгдээг юм.

Олон хүүгэдтэй хүдэлмэрийн бүлэгтэй талаар Александр Гомбоевич зоной талаа хаража, тэдээснээд һанаагаа зобохо гэсэндээ ямаршиг хүтэлбэрэлтийн нийнгин шүхэлдээ уялга гэжэ тоолдог. АВРЗ-гийн бригадирхийн начальник орлогийн болотороо ургахаа үедээ, райгүйсэдкомийн түрүүлэгтийн, Улаан-Үдийн мэр ябахадаа эхилжэ, мүнөө энэ тушаалдаа оротороро энэл хараа бодолоо ото баримталж ябасаа. Гансал энэ талаа хараадаа албажа, зонийн этигийн түрүүлэгтийн - депутатуудаа хуулинуудыг баталан албаха сүнгийн гэжэ кандидат А.Г.Лубсанов тоолоно.

Кандидат в депутаты Народного Хурала по Межрайонному избирательному округу № 62 Табитуева Роза Апполоновна

Родилась в 1955 году в селе Кутапка Осинского района Иркутской области. Среднюю школу закончила в с. Ортуй Могойтуйского района Агинского автономного округа. Трудовую деятельность началла в Бурятии, в Заиграевском районе. В течение 14 лет, с 1978 по 1992

год работала дояркой в учебно-опытном хозяйстве «Байкал» Бурятской сельскохозяйственной академии. За производственные успехи была удостоена звания «Заслуженный животновод Бурятии». По результатам социалистического соревнования среди доярок шесть раз признавалась чемпионкой Республики по объему надоях с одной коровы. Есть правительственные награды, грамоты. В 1985 году вступила в компартию. Много раз избиралась депутатом районсовета. Замужем, есть дочь, двое внуков.

В настоящее время живет в поселке Степного Иволгинского района. Возглавляет крестьянское фермерское хозяйство «Апполон».

Основная цель выдвижения в депутаты Народного Хурала - отстаивание наущных интересов

ОБРАЩЕНИЕ республиканского совета ветеранов ко всем гражданам Республики Бурятия

Республиканский совет ветеранов обращается к Вам с настоящим заявлением по поводу предстоящих выборов Президента нашей республики. Оно продиктовано желанием открыто выразить позицию более 250-тысячной армии людей старшего поколения, активно участвующих в деятельности этой массовой общественной организации.

Ветераны республики выразили свою поддержку Леониду Васильевичу Потапову на пост главы республики. Наиболее ярко она была проявлена в ходе съезда подписей за выдвижение его в президенты на второй срок, когда ветеранские организации почти всех районов первыми начали тот ответственный этап избирательной кампании.

Ныне, в преддверии дня выборов мы еще острем поняли, что в республике нет пока личности, кроме Потапова, способного сохранять традиционную нашу стабильность, удержать республику у последней черты в условиях обвального падения экономики и всей России, всеобщей разрухи, резкого обострения социальной ситуации и межнациональных отношений по всей стране.

Мы не идеализируем первого президента. Мы хорошо знаем его недостатки и просчеты. Вместе с тем, нам хорошо известна его деятельность во главе республики за прошедшие четыре года. Заступил он к этой должности в разгар самого большого падения промышленного производства, разгона так ненавистной «демократам» колхозно-совхозной системы, безудержной инфляции и массового разорения народа. Так что Леониду Потапову досталось тяжелое наследство.

Ветераны республики хорошо понимают причины такого глубокого социально-экономического кризиса, видят корни их. Они - в политике антинародного, англосаксонского правящего режима. Пока у власти находится правление - этот режим, России, и в том числе Бурятии не выйти из нынешней трясины.

Почему же многие кандидаты в президенты - умалчивают об антинародной реформе, о массовом волнении по всей России, о

голодовках шахтеров, учителей, об акциях студентов Екатеринбурга, Санкт-Петербурга, Москвы, а все грехи, происходящие в Бурятии, сваливают на одного Потапова?

Мы поняли, что это один из методов и приемов, призванных компрометировать действующего президента, признать его рейтинг и открыть дорогу для своих побед. Нам хорошо понятен такой маневр. Вместе с тем, мы сумели разобраться в предвыборных программах всех других претендентов на пост президента, в так называемых программах вывода Бурятии из кризиса. С подобными популистскими лозунгами шли соискатели президентского кресла и в 1994 году. Но даже тогда избиратели сумели раскусить их, отдать зерна на пивец. Ныне тем более, мы еще лучше научились отличать черное от белого.

Республиканский совет ветеранов войны, труда, Вооруженных Сил и правоохранительных органов от имени всех своих членов обращается ко всем гражданам республики сохранять спокойствие и выдержку, не позволить себя втянуть в политические интриги.

Мы заявляем: без глубоких политических изменений в российском обществе, без упразднения власти антинародного режима России, всем ее регионам и в том числе Бурятии не дождаться приостановления дальнейшего раз渲ла экономики и разорения народных масс. Стране нужна смена социально-экономического курса.

Леонид Потапов сегодня именно тот деятель, который в состоянии трезво оценивать ситуацию, находить общий язык со всеми народами, живущими в республике. Будучи умудренным большим жизненным опытом, много летней практикой управленической деятельности, обладая широкими знаниями, отличающим республику и ее проблемы, уважающим обычай и традиции коренных народов, А.В.Потапов выгодно отличается от других кандидатов. Поэтому ветераны отдают ему свое предпочтение и призывают избирателей Бурятии голосовать за него 21 июня.

**Республиканский совет ветеранов (пенсионеров)
войны, труда, Вооруженных Сил и
правоохранительных органов.**

ДЕПУТАТ - АРАДАЙ АЛБАТАН!

Би, Эльясов, Дмитрий Владимирович, 1974 ондо Улаан-Үдийн 1-дэхийн дүүдээ нүргүүлийн үүдээр Журналистнуудай холбоопой фото-түбий конфедерации Бүхээрссин фотожурналистындуудай факультет, мүн ВСГТУ-да нүргэж, инженер-барилгашан гэхэн мэргжэлээтий болоо.

Намгатай, 2,5 жэлэтий хүхүүтэй. Сокол үүрингээд 7-дэхийн гэрэй 53-дэхий квартирада ажаануудагби. Гэрэйн телефон: 22-61-95.

Хүндэтэ нүнгагийн! Би ямарын дарга, директор бэлэг. Юрийн аэrossин инженербэ. Миний үхүүндоо мүн аэ түрэнэй тэдхэмжээ түлэгдэггүй, Танай хүхүүтэй аадаа юрийн аэ нүргүүлийн нүргэж, ойлгосотой, юундээгээдээ, юрийн индээр хаража, юрийн аээсээ үзүүлэгдээ.

Хүндэтэ нээж шадаагүй юумэ бүтээхээ, бултанд түнхажархихад гэжээ нийдлийнагүй. Зүгөөр арга шадаа соогоо үүрийн зүрхэндээ түнхажархихад!

Арадай депутатай түлөө бэнэ, харин депутат арадай албатан гэжэ Танай ойлгох ёнотой!

* Решение проблемы с обеспечением питьевой водой в п. Исток.

* Содействие юридическому оформлению ранее занятых земельных участков для жителей своего округа.

* Добываться реконструкции нынешних, заброшенных и бесхозных зданий на территории своего округа для жилья.

* Возрождение лучших традиций сельхозпроизводства в улусе «Байкал» и в поселке Сотниково (производство молока, выращивание овощей).

* Никто, кроме меня, из выдвинутых кандидатов не знает и не чувствует все беды и нужды населения нашего округа, я сама живу там и ежедневно сталкиваюсь с этим.

жителей своего округа, простых крестьян, трудового люда, откуда инициала она сама. Добивается того, чтобы Народный Хурал работал для простых людей, был народным не только по названию своему, а по сути своей работы.

* Первочередные депутатские задачи:

* Введение правител-стнических квот для обучения в вузах детей из многодетных и малообеспеченных семей.

* Оказание помощи пенсионерам и малообеспеченным семьям в приобретении земельных участков.

* Добиться оказания адресной помощи пенсионерам, инвалидам, многодетным семьям.

* Выплату детских пособий взять под особый контроль.

* Благоустройство улиц, их освещение, ликвидация стихийных свалок, утилизация мусора.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикийн Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Ахамад редактор А.Л. АНГАРХАЕВ

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: Б-М.Ж.БАЛДАНОВ (ахамад редакторийн орлогшо), Г.Х.ДАШИЕВА (ахамад редакторийн орлогшо), Б-В.ГЫНДЫНЦЫРЕНОВ (харюусалгата секретары), А.Г.ЛУБСАНОВ (Буряад Республикийн Правительство), Д.Д.СҮНДАРОН (Буряад Республикийн Арадай Хурал), таагуудыг даагийн: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Т.В.САМБЯЛОВА, Д.Ш.ХУБИТУЕВ, А.Д.ТАПХАЕВ; В.И.ПИНТАЕВ (хэблэлэй директор).

Редакцион телефонууд: ахамад редакторийн - 21-50-96, приёмийн - 21-54-54, ахамад редакторийн орлогийн - 21-68-08, 21-64-36, харюусалгата секретарийн - 21-50-52, таагуудыг экономикийн болон политикийн - 21-63-86 (даагийн), 21-34-05, собой, түүхийн болон залуултуулай - 21-54-93 (даагийн), 21-57-63, 21-69-58, 21-60-21, мэдээлэлийн - 21-61-35, фотокорреспондентийн - 21-33-61, компьютерна түүр - 21-66-76. "Буряад" хэблэлэй телефонууд: директор - 21-49-94, бухгалтери - 21-23-67, вахта - 21-60-91.

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ,
Каландаринийншидийн үйлс,
23, "Буряад үнэн" газетийн
редакции.

Газетэх хэблэлэй 5

хуулахан хэмжээгэй.
Индекс 73877.
Хэлэг 13750
(хамт 25.90).
Хэблэлэд
тушаагдахан саг 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн

АО-до газетэх хэблэгээ.
Директорийн телефон: 21-40-45.
Б-0079-дэхийн помергийгоор
бүрдэхэдээ атбахий.
Заказ № 8351.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагийн пэрэнүүдэй
бэшилгэхэдээ хэзэглэхүүнэдээ ушартга авторишуудын харюусалгатай. Редакции
намамж авторийхитай адли бэшиг байж магад.